

Södertörns högskola | Företagsekonomi

Kandidatuppsats 15 hp | Redovisning och beskattning | vårterminen
2009

Kapitaltäckningsgraden i skuggan av kreditförluster och den pågående finansiella krisen

– En studie av svenska banker

Av: Meliha Alic & Sevgi Akalin

Handledare: Ogi Chun

Förkortningar

AMA	Intern riskmättningsmetoden (Operativ risk)
BIS	Bank for International Settlements
BNP	Bruttonationalprodukt
EAD	Exposure at default
FASB	Financial Accounting Standards Board
FI	Finansinspektionen
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IMF	Internationella valutafonden
IRK	Intern riskmättningsmetoden (Kreditrisk)
LGD	Loss given default
RB	Riksbanken
PD	Probability of default

Sammanfattning

Examensarbetets titel:	Kapitaltäckningsgraden i skuggan av kreditförluster och den pågående finansiella krisen – En studie av svenska banker
Seminariedatum:	2009-06-05
Ämne/Kurs:	Företagsekonomi C, Kandidatuppsats 15hp
Författare:	Meliha Alic & Sevgi Akalin
Handledare:	Ogi Chun
Fem nyckelord:	Basel II, Kreditförluster, Kapitaltäckning, Risk, Bank
Problem och syfte	<p>Författarna var intresserade av att studera kapitaltäckningen i svenska banker och undersöka i vilken utsträckning den påverkat den pågående finansiella krisen. Följande frågor ville besvaras;</p> <p><i>Hur stor kapitaltäckning de svenska bankerna har idag? Kan storleken på kapitaltäckningsgraden härledas till den finansiella krisen? Vad har bankerna för attityd till regler kring kapitaltäckning?</i></p> <p>Förutom att studera bankernas finansiella situation är syftet med uppsatsen är att undersöka om det förekommer bristande respekt för regelverket kring kapitaltäckning och vad den kan bero på. Vidare ämnar undersökningen kunna identifiera brister och därmed vad utformarna utav reglerna kan förbättra.</p>
Metod	Uppsatsen har en <i>deduktiv</i> ansats där teori har prövats på relevanta data insamlad via kvalitativa intervjuer med bankerna samt bankernas årsredovisningar. Insamlade information har sedan analyserats utifrån de relevanta teorierna.
Teoretiskt perspektiv:	I detta avsnitt behandlas olika redovisningsprinciper som appliceras utav bankerna samt regelverket, Basel, med en detaljerad beskrivning av regler för kapitaltäckning. Utöver det behandlas de olika nyckeltal som är användbara för analys utav bankernas ekonomiska ställning. Även kritiken mot de olika teorierna behandlas i avsnitten. Empirin analyseras utifrån dessa teorier och nyckeltal.
Empiri	I empirin har data som hämtas från bankernas årsredovisningar och de kvalitativa intervjuerna med banker behandlats.

Slutsats

Det finns ett samband mellan krisen och brister på tillämpningen av reglerna. Undersökningen påvisar att det inte går att finna samband mellan storleken på kapitaltäckningsgraden och den pågående krisen utan att det är mer sättet man räknar ut som det brister i. I Sverige har bankerna flera procent högre kapitaltäckningsgrad än det lagstadgade 8 % men har visat en resultatförsämring under de senaste åren. De mest drabbade bankerna har tillfört kapital till bankerna för att inte kapitalbasen skulle sänkas och därmed kapitaltäckningsgraden. De stora bankerna har drabbas mest då de har större exponeringar världen över medan små banker inte påverkas negativt, snarare tvärtom, där de fått större förtroende från kunder då de agerar på den svenska marknaden som är relativt sund jämfört med andra mer drabbade marknader. Däremot har komplexiteten i regelverket lett till olika tolkningar och tillämpningar av regler vilket visar på brister vad gäller implementeringen och tillsynen över bankverksamheten. Bankernas attityd till regelverket har i en viss utsträckning påverkats av krisen då det enligt dessa har framkommit brister angående bankernas sätt att räknar ut kapitaltäckningsgraden. En förbättring och hårdare reglering av tillämpning utav regler är någonting som utformarna utav regelverket kan ta med sig från den krisen. Samtidigt att se över gränsvå på den lägsta kapitaltäckningsnivå. Det skiljer sig mycket mellan små och stora bankers verksamheter. Större banker opererar med större risker som leder till större skada på marknaden när det uppstår problem och bör även ha högre kapitaltäckningsgrad, åtminstone en högre marginalgräns som skulle ge signal till FI och se till att det inte leder till större problem.

Innehållsförteckning

Kapitaltäckningsgraden i skuggan av kreditförluster och den pågående finansiella krisen	2
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	9
1.2 Syfte	10
2. Metod	11
2.1 Val av metod	11
2.2 Studiens genomförande	12
2.3 Datainsamling	13
2.3.1 Primär- och sekundärdata	13
2.3.2 Val av banker	13
2.3.3 Val av representanterna	14
2.4 Utformning av intervjufrågor	15
2.5 Källkritik	15
2.5.1 Reliabilitet och validitet	15
3. Teoretisk referensram	17
3.1 Krav på Redovisning	17
3.1.1 Jämförbarhet	17
3.1.2 Försiktighetsprincipen	18
3.1.3 Objektivitet	18
3.1.4 Relevans	18
3.2 Osäkra fordringar och kreditförlust	18
3.2.1 Osäkra fordringar	18
3.2.2 Värdering av osäkra lånefordringar	19
3.3 Nyckeltal	19
3.3.1 Kreditförlustnivå	19
3.3.2 Andel osäkra fordringar	20
3.3.3 Kapitaltäckningsgraden	20
3.4 Basel II	21
3.4.1 Kapitaltäckning och beräkning av kapitalkrav enligt Basel II – Pelare I	21
3.4.1.1 Kreditrisker	21
3.4.1.1.1 Schablonmetoden	21
3.4.1.1.2 Internmetoden (intern rating)	21
3.4.1.2 Operativ risk	22
3.4.1.3 Marknadsrisk	22
3.4.2 Risktillsyn enligt Basel II – Pelare II	22
3.4.3 Genomlysning enligt Basel II – Pelare III	22
3.5 Risk och kritik mot riskberäkning	23
3.6 Tidigare forskning inom området	24
4. Empiri	25
4.1 Sammanställning av årsredovisningar	25
4.1.1 Årsresultat	25
4.1.2 Kreditförlustnivå	26
4.1.3 Kapitaltäckningsgraden	27
4.1.4 Andel osäkra fordringar	28
4.2 Sammanställning av intervjuerna	28
4.2.1 Vad ansåg ni om de nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II) när de infördes år 2007 (och varför)?	29

4.2.2 Schablonmetoden eller intern rating metoden? För och nackdelen?	29
4.2.3 Hur har er uppfattning gentemot Basel II:s kapitaltäckningsgrad påverkats av finanskrisen?	30
4.2.4 Den 8 procentiga kapitaltäckningsgraden (Låg, hög eller bra som den är)?.....	31
4.2.5 Hur tror ni utvecklingen kommer att se ut vad gäller kapitaltäckningsregler?	31
4.2.6 Anser du att kapitaltäckningsgraden främjar samhällsnyttan/stabiliteten i ekonomin?.....	33
4.2.7 Åt vilket håll kommer finansmarknaden att utvecklas i framtiden tror ni? (Stora dominerande banker eller många små)	33
4.2.8 Går det överhuvudtaget att mäta risken på dagens globala marknad på ett tillförlitligt sätt?.....	34
5. Analys	35
6. Slutsats	40
6.1 Undersökningens fråga besvaras.....	42
7. Förslag till vidare forskning.....	43
8. Källa	44
8.1 Respondenter.....	44
8.2 Tidskrifter.....	44
8.3 Litteratur	44
8.4 Publicerade källor	44
8.5 Lagbok	45
8.6 Elektroniska källor	45
9. Bilaga	49

Tabell index

Tabell 1: Periodens resultat.....	25
Tabell 2: Kreditförlustnivå.....	26
Tabell 3: Kapitaltäckningsgraden	27
Tabell 4: Andel osäkra fordringar.....	28

1. Inledning

Här introduceras bakgrunden till ämnesvalet samt problemformulering och syfte med uppsatsen

Den globala ekonomin befinner sig i en mycket kraftig konjunkturedgång, vilket har också slagit mot den svenska ekonomin. BNP faller med 3,9 procent samtidigt som 250 000 människor blir arbetslösa under året. De åtgärder som förväntas åtas för att mildra den pågående lågkonjunkturen är bland annat räntesänkningar från Riksbanken (RB) samt stimulerande finanspolitiska åtgärder, vilka uppskattas kosta runt 8 miljarder kronor i år och ytterligare 50 miljarder kronor nästa år.¹

Roten till den pågående krisen kan påträffas i USA, där stora utlåningar möjliggjordes till mindre kreditvärdiga lånetagare, dvs. människor/företag som inte hade en god betalningsförmåga. Bankerna i USA var alltför frikostiga i sin utlåning, vilket innebar lägre krav på säkerhet (högre risk) vid beviljning av lån, än i normalfall. Denna typ av utlåning i USA fick benämningen *suprimelån* och orsakade stora problem allteftersom dem mindre kreditvärdiga låntagarna hamnade på obestånd. När lånen inte kunde betalas tillbaka tvingades flera banker och bolånekreditinstitut gå i konkurs.²

Hur kan bankernas agerande i USA orsaka en bank- och finanskris över hela världen? Bankbranschen är väldigt olik andra branscher och präglas utav stort risktagande. En banks kärnverksamhet består i stor utsträckning av att bedöma *risker* och därefter låna ut pengar till högre ränta än man erbjuder inlåningen till. Banker erbjuder en *omfördelning av kapital mellan de som behöver låna pengar och de som har pengar över*.³ Bankens utlåning, dvs. fordran på lånetagaren i form av kredit, är bankens tillgång. Om banker löper risk att inte få en fordring återbetalt räknas den som *osäker fordring*. När låntagaren inte betalar av sitt lån drabbas banken av en förlust (*kreditförlust*) vilket i sin tur leder till att bankernas tillgångar minskar genom att det sker en *nedskrivning* av tillgångar. En kreditförlust är en kostnad för banker och slår negativt mot bankernas resultat.⁴

¹ Konjunkturinstitutet, 2008

² Riksdagen, 2008

³ Ibid

*Ratingsfirma (definition)

⁴ Konjunkturinstitutet, 2008

Den globala handeln gör att länder, företag och därmed banker blir alltmer beroende utav varandra. Bankerna lånar inte bara till privatpersoner utan också till andra banker och kreditinstitut världen över. Det som hände i USA var att en del amerikanska banker insåg tidigt problemen med osäkra fordringar, det vill säga subprimelån. Bankerna lät låneportföljer omstruktureras och sedan kreditbedömas utav respekterade ratingfirmor. De omstrukturerade låneportföljerna bestod av fordringar på dem riskfyllda subprimelån inbakade i lån med låg risk. Ratingfirmor missade de riskfyllda lånen och kom med en god kreditbedömning. Detta möjliggjorde försäljningen av de problemfyllda låneportföljerna till banker och kreditinstitut världen över.⁵ När det blev klart att lånetagare av subprimelån inte kunde betala tillbaka blev de sålda portföljerna nästan värdelösa. Det går inte att med säkerhet fastställa vilka som har köpt numera värdelösa låneportföljer, vilket skapade oro på hela marknaden. Bankerna ville inte låna ut pengar när de var medvetna om att de banker som hade tillgångar i form av subprimelån skulle få finansiella problem. Därmed sattes den pågående bank- och kreditkrisen igång.

Dock är det inte första gången världen skådar en bankkris. Problemet med stabiliteten inom bankvärlden har längre varit ett globalproblem. Efter att västtyska banken Herstatt, 1974, gick omkull bestämde elva i-länder att det var dags att göra någonting drastisk för att förhindra bankkriser. Mötet i Schweiz samma år resulterade i "*Baselkommittén för övervakning av banker*" som är underordnad den större bankorganisationen BIS (*Bank for International Settlements*). Syftet var att få länderna att samarbeta och förhindra störningar i banksystemen. Att reglera bankernas risktagande var ett utav de viktigaste målen. Representanter från olika länders centralbanker och tillsynsmyndigheten skulle bilda ett samarbetsorgan som skulle ge riktlinjer för bankernas verksamhet i olika frågor.⁶

Först 1988, efter många års förhandlingar presenterades världens första gemensamma regler för hur mycket en bank och andra kreditinstitut måste ha i kapital (*kapitalbas*) i förhållande till de risker de tar i form av riskfyllda tillgångar. Reglerna kallades Basel I och innebar att en bank var tvungen att ha minst 8 % i *kapitaltäckningsgrad* (kapitalbasen/riskfyllda tillgångar), varav minst fyra procent av tillgångarna i eget kapital, så kallad *primärkapitalrelation* och minst lika mycket i "*eget kapital-liknande*" tillgångar som förlagslån.⁷

Under den svenska bank- och finanskrisen 1987 - 1993 sade bankerna upp krediter för svenska kunder som ledde till att 60 000 företag försattes i konkurs och ytterligare 400 000 människor blev

⁵ Ibid

⁶ Finansinspektionen, 2009

⁷ Ibid

långtidsarbetslösa. Regeringen försökte reparera skadan genom att låna 1 000 mdkr utav utländska lånetagare och ökade statsskulden med motsvarande belopp. I mångas tycke var bristande respekt för kapitaltäckningsgraden orsaken till kollapsen på den svenska bankmarknaden. Nuvarande Finansinspektionen (FI), dåvarande Bankinspektionen, hade inte etablerade rutiner för kontroll beträffande de legala kapitaltäckningskraven på 8 %. De instruktioner som fanns efterföljdes inte, tillsynsmyndigheten blundade för den vårdslösa kreditgivningen som bankerna sysslade med. Kampen om kunder efter upphörandet av bankreglering 1985 var den drivande faktorn till den vårdslösa kreditgivningen och gjorde att bankernas kapitaltäckningsgrad hamnade under den legala nivån på 8 %. När fastighetsbubblan sprack i början av 90- talet var det klart att den säkerheten som bankerna hade förlorade i sitt värde och bank- och finanskrisen var oundvikligt. Hade inte staten agerat hade många banker hamnat i konkurs. Enligt lagen skulle bankerna begära sig själva i likvidation, dock bestämde staten tillsammans med bankerna att offra de svenska bankkunderna för att skydda bankernas utländska kunder. Genom att lägga beslag på säkerheten, och samtidigt säga upp lånen kunde kapitaltäckningsgraden höjas och konkurserna undvikas.⁸

Sverige var inte enda landet att genomgå en kris under 90- talet, resten utav världen drabbades av en liknande bank- och finanskris. Bristerna i Basel I blev för uppenbara och bankerna tilläts kringgå reglerna och ta större risker för att klara av krisen. Samtidigt började förberedelserna för nya regler och i juli 2006 var uppföljaren, Basel II klar. Den innehöll en detaljerad beskrivning om hur kapitaltäckningsgraden skulle räknas ut samt hur övervakningen utav den skulle ske. Procentsatserna var detsamma som i Basel I men sättet att räkna ut var helt annorlunda i det nya regelverket. Riskerna skulle uppfångas och värderas på ett helt annat förbättrat sätt än i Basel I.⁹ Hur kommer det sig då, trots nya hårdare regler, att världen drabbas utav ännu en kris som orsakas av vårdslöst risktagande från bankernas sida?

⁸ Bankrättsföreningen

⁹ Lind, 2005

1.1 Problemformulering

Sedan 90- talet har mycket gjorts för att upprätthålla förtroende för bankerna och tillit bankerna sinsemellan. I Sverige ligger det på myndigheter som FI och RB att upprätthålla en marknadsekonomisk effektivitet genom att ge allmänna råd och vägledning till finansiella aktörer.¹⁰ För att öka stabiliteten på den svenska finansiella marknaden införde FI, den första februari 2007, de nya kapitaltäckningsreglerna som är en del utav Basel II regelverket för banker och kreditinstitutioner.¹¹

Gemensamt regelverk för bankerna skall öka stabiliteten, förenkla jämförbarheten bankerna emellan och underlätta samarbete vid internationella utlåningar och konkurrens. Syftet med kapitaltäckningskraven är att ha en buffert när det uppstår problem på marknaden. Exempelvis om kunder hamnar i ekonomiska problem eller om banken drabbas utav förlust, kommer bufferten täcka upp förlusten.¹²

Men världen har en gång drabbas utav en finanskris trots de nya hårdare reglerna. Det är fortfarande oklart vilka som sitter med ”svarte petter”, dvs. köpt på sig värdelösa subprimelån samt vilka påföljder är att förvänta.

Internationella valutafonden (IMF) har gjort en uppskattning att banker och finansinstitut runt om i världen kommer tvingas skriva ner sina resultat med 945 miljarder dollar under två år. IMF uppskattar att bankernas del utav de beräknade förlusterna (*kreditförluster*) uppgår till ca 500 miljarder dollar.¹³ Att läget på den finansiella marknaden är allvarligt visar den faktorn att flera banker och kreditinstitutioner världen över gick i konkurs eller fick ta emot stora stödpaket för att överleva. Den tyska staten fick bidra med 1 miljard euro för att rädda IKB Deutsche Industribank som höll på att kollapsa under 2007¹⁴; Den brittiska banken Northern Rock räddades av Englands nationalbank då den hamnade i en akut likviditetskris, dock gick inte bankens finanser att rädda, och banken förstatligades¹⁵. Den största långivaren i USA, CountryWide Financial Corporation lyckades med nöd och näppe undvika konkurs¹⁶. Medan den Amerikanska Investmentbanken Lehman Brothers gick i konkurs under september 2008¹⁷.

Med anledning utav diskussionen ovan har det väcks ett intresse att studera kapitaltäckningen i svenska banker och undersöka i vilken utsträckning den påverkat den pågående finansiella krisen.

Följande problemformulering har utformats:

¹⁰ Finansinspektionen 2008

¹¹ Ibid

¹² Ibid

¹³ Caruana, 2008; Perry, 2008

¹⁴ Perry, 2008

¹⁵ BBC, 2008

¹⁶ Reckard & Chang, 2007

¹⁷ Ekonomi fakta,

Finns det samband mellan finanskrisen och utformningen utav regelverket kring kapitaltäckning samt dess tillämpning?

Problemet har valt att belysas utifrån två aspekter

- *Hur ligger de svenska bankerna till utifrån storleken på kapitaltäckning? Kan storleken på kapitaltäckningsgraden härledas till den finansiella krisen?*
- *Vad har bankerna för attityd till regler kring kapitaltäckning?*

1.2 Syfte

Syftet med underökningen är att se om det finns bristande respekt till regler för kapitaltäckning och vad det kan bero på. Vidare är syftet med undersökningen att identifiera vilka de brister är och vad som utformarna utav reglerna kan förbättra.

2. Metod

I detta avsnitt beskrivs det planmässiga tillvägagångssättet för att insamla och bearbeta information för att nå fram till en lösning för själva problemet.

2.1 Val av metod

Inom forskningslitteratur skiljer man mellan två olika metoder av bearbetning och analysering utav empirin. Den *kvantitativa* metoden kännetecknas av statistik och siffror. Det vanligaste tillvägagångssättet för insamling utav information är enkäter och olika typer utav experiment. Fördelen med metoden är att den möjliggör insamling av information från en större grupp enheter vilket ger en bättre överblick över helheten. Den andra metoden främjar en djupare kunskap, större förståelse och möjlighet att analysera helheten. Metoden benämns som *kvalitativ* och karaktäriseras av en närhet till de källor som ligger till grund för datainsamlingen. Till skillnad från den kvantitativa metoden studeras ett fåtal enheter och flexibiliteten är större då det ges tillfälle att ställa följdfrågor och öka sin förståelse för ämnet.¹⁸ Det har inte konstateras att den ena metoden skulle vara bättre än den andra. Det som avgör vilken metod som är mest lämpligast att använda är forskningsproblemet och syftet. Dock utesluter inte den ena metoden den andra. Möjlighet finns att kombinera båda metoderna för att få så bra resultat som möjligt. För att uppsatsens syfte skall uppnås ansågs en blandning av den kvantitativa och kvalitativa metoden som lämpligast.

Genom att studera årsredovisningar och de relevanta nyckeltalen under senaste fyra år ansågs frågan kunna besvaras. Då författarna vill nå djupare förståelse utav *hur bankerna förhåller sig till kapitaltäckningsregler och om den förändras utav den pågående krisen* valdes en kvalitativ undersökning i form av intervjuer. Detta ansågs ge en djupare kunskap om ämnet som ger genomförbar analysering och tolkning av helheten. En enkätundersökning skulle inte ge en lika djup kunskap.

I empiriska undersökningar är utgångspunkten verkligheten och praxis, och man arbetar *induktivt*: man har en del data som man vill ha behandlade med teori, begrepp och modeller. Man utgår från det speciella till det generella. I teoretiska uppsatser använder man teorier till att rationalisera sig fram till

¹⁸ Christensen, 2001

svar på frågor. Att arbeta *deduktivt* vill säga att man har teori som man vill pröva, bekräfta eller avvisa på vissa data. Man utgår från det generella till det speciella.¹⁹

I denna uppsats har utgångspunkten varit själva teorin då man har arbetat deduktivt och granskat och analyserat teorin för att generera en ökad uppfattning om kapitaltäckningsgraden och dennes funktion idag.

2.2 Studiens genomförande

Den första delen utav undersökningen omfattar årsredovisningar för sju olika banker. Genom att studera de valda bankernas årsredovisningar de senaste 4 åren har lämpliga poster identifierats som är relevanta för undersökningen. Det som ansågs intressant för undersökningen var följande poster: *årsresultat* samt nyckeltalen; *kapitaltäckningsgrad* som avser kapitalkrav och nyckeltal som bedömer kreditkvalitet; *kreditförlustnivå* samt nyckeltalen *andel osäkra fordringar*. För att kunna få en generell bild för de svenska bankernas situation utifrån kapitaltäckningsregelverket har utvecklingen utav dessa poster varit intressant att studera.

För att undersökningen skall vara aktuell har siffrorna för första kvartalet (Q1) år 2009 tagits med. Valda nyckeltalposter går att finna i bankernas årsredovisningar vilket tyder på deras relevans. Utfallet presenteras i första delen av empirin med tabeller och förklarande text, samt kommer att ligga till grund för slutsatser och analys.

Att studera enbart årsredovisningar tycktes inte vara tillräckligt, en djupare kunskap för ämnet eftersträvades. En fördjupning inom området var möjligt med kvalitativa intervjuer. Fyra banker (två små och två stora) utav de sju bankerna valdes slumpvis för kvalitativintervjuer. Med syftet att uppnå bättre förståelse för ämnet. Dessutom har en kvalitativ intervju tillämpats med RB för att stärka undersökningen. RB har tillsammans med FI ansvaret att upprätthålla den svenska marknadsekonomiska effektiviteten genom att ge allmänna råd och vägledning till finansiella aktörer.²⁰ Intervjuerna redovisas i löpande text.

¹⁹ Rienecker & Jörgensen, 2002

²⁰ Finansinspektionen 2008

2.3 Datainsamling

2.3.1 Primär- och sekundärdata

Källor till undersökningen är i form av *primär- och sekundärdata*. De data som undersökningspersonen samlar in och bearbetar själv benämns i forskningslitteratur som primärdata. Primärdata är helt ny data som inte har blivit publicerad tidigare. Intervjuer och enkätundersökningar är det vanligaste insamlingsmetoden för primärdata²¹. Primärdata för denna undersökning har samlats in via kvalitativa intervjuer. Det som är avgörande för utfallet av undersökningen är valet av respondenter.

Till skillnad från primärdata består sekundärdata utav den redan befintliga informationen inom området²². Sekundärdata har använts i syfte att inhämta bredare kunskap om ämnet samt hur problemformuleringen har belysts i tidigare litteratur. Relevant litteratur och skrifter som studerats har insamlats från böcker och Internet.

Sökningen efter information om undersökningsobjektena, bland annat årsredovisningar, har inhämtats via respektive hemsidor: *Swedbank, Handelsbanken, HQ bank, ICA Banken, Ikano Banken, RB, Svenska bankföreningen osv.* FI:s hemsida har varit till stor användning då allt kring regelverket går att finna på hemsidan. Utöver det har olika sökmotorer använts, där tidskrifter samt olika debatt angående ämnet har samlats in. Sökmotorerna som har använts är Södertörnsbibliotekets sökmotorer samt sökmotorn Google. Följande sökord användes: *Basel II, Finanskrisen 2008, riskspridning, kapitaltäckning, Swedbank, Nordea, kreditförluster, osäkra fodringar etc.*

2.3.2 Val av banker

De svenska bankaktiebolagen delas i tre kategorier. Den första kategorin utgörs av de fyra viktigaste aktörerna på marknaden. Handelsbanken, Nordea, Swedbank och SEB står tillsammans för 75 % utav den totala svenska inlåningen. Den andra kategorin består utav ett stort antal svenskägda mindre banker. Den sista kategorin utgörs av bankaktiebolag som etablerades efter 90-talet och som är verksamma på privatkundsmarknaden samt distribuerar sina tjänster främst via Internet och telefon.²³

De fyra stora bankerna utgör 75 % utav den totala marknaden och därmed anses de vara relevanta som studieobjekt. För att få den övriga 25 % utav marknaden representerad valdes slumpvis tre mindre banker att ingå i studien. För att valet av de mindre bankerna inte skulle byggas på författarnas egna referenser om bankerna bestämdes urvalet genom en lottning där tre nummer valdes från en numrerad

²¹ Christensen, 2001

²² Ibid

²³ Bankföreningen

lista med banker. Utifrån detta har HQ bank och ICA Banken och Ikanobanken valts ut att representera de mindre bankerna. Urvalet anses vara representativ för den svenska marknaden då de representerar både marknadsledande samt mindre banker. Årsredovisningar studerades för de sju valda bankerna. Då författarna önskade besvara problemfrågor som inte gick att utläsa från bankernas årsredovisningar valdes fyra banker för vidare studier. Den vidare studien innebar kvalitativa intervjuer och urvalet av dessa banker förekom i samband med urvalet av resten av bankerna. Även här skedde urvalet slumpvist, två av de stora och två av de små bankerna fick representera sin grupp. Värt att notera är att valet av dessa banker gjordes innan bankernas årsredovisningar börjat studeras och på så sätt undveks omedvetna styrningar av undersökningens utfall.

FI ansvarar för den svenska tillsynen över finansmarknaden och deras åsikter hade varit av stor betydelse för undersökningen. Då FI kontaktades vid flera tillfällen för en intervju men valde att inte medverka beslutade författarna att inkludera RB som också har som uppgift att verka för stabiliteten i det finansiella systemet samt att ha beredskap att hantera en eventuell finansiell kris.²⁴

2.3.3 Val av representanterna

Vid kontakt med bankerna efterfrågades de personer som hade mest kunskap om det valda området. Alla respondenter arbetar direkt med kapitaltäckning och har gjort det under längre tid. Respondenterna kontaktades och informerades om syftet med undersökningen i förväg. Några uttryckte önskan om att få vara anonyma vid intervjuerna. Ämnet upplevdes känslig, därför bestämde författarna att deltagarna skulle få vara anonyma. Detta ansågs tillföra mer kvalitet på undersökningen då respondenterna får möjlighet att prata mer öppet om ämnet och inte behöver känna att de kan "råka illa ut" om de säger någonting som de inte egentligen borde och som inte är i riktlinje med bankernas policy. Därmed kommer benämningen Liten bank 1, Stor bank 1, samt Liten bank 2 och Stor bank 2 användas vid redovisningen av empirin. Vilken befattning de har inom banken ansågs viktigt eftersom den visar deras anknytning till kapitaltäckningen och därmed deras kunnighet inom områden. För att respondenterna skulle vara förberedda vid intervjuerna mejlades intervjufrågorna innan de bokade mötena skulle äga rum. Att inneha bakgrundsmaterial till intervjuer är av stor betydelse för kvaliteten av intervjun²⁵. Undersökningen har ej tagit hänsyn till varken kön eller ålder utan enbart till respondenternas befattning. För undersökningens kvalitet ansågs kunskapen om ämnet som det mest relevanta, inte ålder och kön. Dock skulle det kunna förekomma skillnader mellan kön och ålder men den jämförelsen bortses i denna uppsats.

²⁴ Riksabanken

²⁵ Christensen, 2001

2.4 Utformning av intervjufrågor

Intervjufrågorna har utformats för att kunna besvara undersökningens problem och syfte.

Intervjufrågorna är *standardiserade* vilket innebär att samma frågor och i samma ordning har ställts till alla respondenter²⁶. För att kunna jämföra svaren med varandra och kunna dra generella slutsatser ansågs standardiserade frågor mest passande. Icke-standardiserade frågor valdes inte utav den anledningen att författarna ville kunna jämföra svaren med varandra på ett mer strukturerat sätt. Dock har utrymme lämnats till följdfrågor och synpunkter från respondenterna vid slutet av intervjun. Då respondenterna hade fått se frågorna i förväg gick intervjuerna smidigt och de såg till att svara på frågan först och sedan tillägga någonting, ifall dem ansåg behövdes. Redan vid första kontakten med respondenterna märktes intresse för undersökningen. De var även hjälpsamma och kom med goda råd och synpunkter på hela arbetet. Respondenterna lovades få uppsatsen skickad i sin helhet vilket kan vara bidragande faktorn till stor motivation hos dem.

2.5 Källkritik

Är källorna väsentliga för problemformuleringen och hur stor tillförlighet har de samt frågorna om huruvida källorna som används i undersökningen mäter det som de är avsedda att mäta behandlas i detta avsnitt.

2.5.1 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet mäter tillförlitligheten för undersökningen, det vill säga om samma resultat skulle uppnås om undersökningen utfördes vid ett annat tillfälle oberoende av vem/vilka som utför undersökningen.

Validitet visar att metoden som har använts för undersökningen är relevant, dvs. att undersökningen ger ett bra resultat. Att den mäter det som är avsätt att mätas.²⁷

Informationen som använts från årsredovisningar ansågs relevanta i den meningen att de årsredovisningarna måste följa bestämda regler samt att de granskas utav flera auktoriserade personer. Dock har siffrorna direkt hämtas ur årsredovisningar och undersökningen utgår från att uträkningen av de nyckeltal som använts görs på samma sätt, dock kan inte undersökningen fastställa att siffrorna för uträkningar har byggts på samma principer. Intervjuerna med kunniga personer inom området ansåg öka validiteten.

²⁶ Kännetecken på kvalitativa intervjun, 2009-05-22

²⁷ Infovoice 2002

Undersökningens största utmaning har varit att vara objektiva vid inhämtning av den subjektiva informationen. Eftersom undersökningen bygger till en del på kvalitativa intervjuer har kritisk granskning utav den informationen varit av större betydelse. Faktorer som skulle kunna påverka undersökningens reliabilitet och validitet är: att respondenten ger en felaktig och missvisande information, det vill säga *medveten lögn*, samt att risken finns att respondenterna inte ger svar på den egentliga frågan. Om dessa inträffar kan det leda till olägenheter vid tolkning av svaren. Valet att låta intervjupersonerna vara anonyma ansågs stärka undersökningens validitet genom att personerna i frågan vågat prata mer öppet om ämnet och inte var strikta med att vara professionella. Den känslan förmedlades också vid intervjuerna där ett samtal fördes utan restriktioner och det gick att avgöra på deras sätt att prata och kroppsspråk att de var ärligare än vad de hade vart om de inte fick vara anonyma. Dock svarade respondenterna på frågor med ”*vi tycker/anser*”, där det framkom en känsla av att de svarade i bankernas namn och därmed följde bankernas riktlinje och policy vad gäller ämnet i frågan. För att få en bild och kunna dra generella slutsatser kan detta anses vara bra för undersökningen då det framkommer vad bankerna har för åsikter och riktlinjer för dem tillfrågade. För att undvika störningsmoment i form utav anteckningar och avbrytningar har intervjuerna spelats in. Detta har stärkt reliabiliteten och minskat risken för misstolkningar då svaren kunde lyssnas igenom flera gånger om. Dock kan bankbranschens komplexitet samt att mycket kring verksamheten är sekretessbelagt upplevas som problematiskt vid intervjuerna. Frågorna kan uppfattas känsliga samt att intervjupersoner vill eller får inte avslöja för mycket. Därför ansåg en kombination utav båda metoderna kunna ge en mer korrekt helhetsbild och därmed stärka validiteten.

3. Teoretisk referensram

I kapitlet ges en översiktlig redogörelse för kapitaltäckningsregler och de riskmättningsmodeller som ligger till grund för uträkningen av kapitaltäckningen. Vidare behandlas begreppet risk och den kritik som riktas mot riskmätning.

En hård reglering utav den finansiella marknaden är nödvändig för att generera stabilitet. Regleringen skall inneha lagar, riktlinjer och anvisningar om hurdan bankverksamhet skall skötas. Vem som får idka bankverksamhet, hur redovisningen, revision och tillsyn skall gå till behandlas i de generella föreskrifterna i *Bankrörelselagen*. Regler som rör upplösning och bildande utav bankaktiebolag samt hur det egna kapitalet skall hanteras behandlas i *Bankaktiebolagslagen*. Dessa två lagar refererar ofta till *Bokföringslagen* och *Aktiebolagslagen*. Som det tidigare nämns är FI den myndighet som ansvarar för övervakning och tillsyn över alla aktörer på finansmarknaden.²⁸

3.1 Krav på Redovisning

Avsikten med redovisningen är att uppfylla användarens informationsbehov samt visa kvalitativa egenskaper. Informationen som lämnas vid redovisningen skall vara relevant, jämförbar och tillförlitlig. Enligt IASB:s och IASB:s och Redovisningsrådet: ”*Skall redovisningsprinciper och kvalitativa krav som är applicerbara på bankerna ge aktieinvestorer och kreditgivare bra underlag för beslut*”²⁹

3.1.1 Jämförbarhet

För att kunna följa utvecklingen och göra jämförelser bankernas emellan måste deras redovisning vara kontinuerlig och tillåta likhetsgranskningen mellan olika redovisningsenheter samt över tid. Utifrån granskningen utav olika rapporter skall bankernas ställning kunna utläsas, samt i förhållande till varandra. Detta innebär att samma uppställning och samma redovisningsmetoder bör tillämpas utav alla. Därför har FI utarbetat riktlinjer för redovisningens utformning och genererat en god grund för jämförbarhet.³⁰ Dock uppstår problematiken när reglerna kring bankverksamheten ger utrymme till egna bedömningar och tolkningar. Exempelvis kan bankerna ha egna uppfattningar om när en befarad kreditförlust ska redovisas, vilket kan skapa problem för intressenter. Hur bankerna resonerar och vilka egna bedömningar ligger till grunden för beslutsfattande är svårt att återfinna i årsredovisningar och

²⁸ Smith D., 2000

²⁹ Ibid

³⁰ SNN 2007 s.53

andra rapporter, vilket försvårar jämförbarheten. Denna princip blir ännu svårare att applicera då inom Basel II finns flera metoder att välja emellan.³¹

3.1.2 Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen har fått stor betydelse inom de flesta verksamheter. Principen innebär att företag inte skall övervärdera sina intäkter och tillgångar samtidigt som kostnader och skulder inte skall undervärderas. För att vara på den säkra sidan skall intäkterna och tillgångar värderas till det lägsta möjliga värdet medan skulder och kostnader övervärderas. Vidare skall vinsterna inte tas upp fören dem är realiserade och tvärtemot för skulderna som skall tas upp så fort de är befarade, det vill säga resultatet skjuts upp.³² Frågan är i hur stor utsträckning denna princip är användbar när bankerna gör riskberäkningar och därmed hur försiktiga de är vid uträkning av kapitaltäckningen.

3.1.3 Objektivitet

Objektivitet innebär att värderingen och bedömningen inte ska påverkas utav personliga åsikter. När flera personer gör en bedömning ska de alla komma fram till samma resultat.³³ Dock är frågan om befarade kreditförluster och osäkra fodringar bygger på objektiva bedömningar och inte egna subjektiva uppfattningar. Samtidigt hur objektiva är personerna som tillåter krediter och därmed opererar med risker?

3.1.4 Relevans

De olika användarna har olika avsikter med den informationen de får utav redovisningen och för dessa är det viktigt att den informationen uppfyller de krav som ställs för att den skall vara användbar.

Informationen skall vara relevant, med andra ord väsentlig och underlätta för användarnas beslutsfattande.³⁴

Om banker utgår från egna subjektiva bedömningar finns risken för snedvridningen av informationen som når användarna.

3.2 Osäkra fodringar och kreditförlust

3.2.1 Osäkra fodringar

Regelverket för osäkra lånefordringar utgörs utav IAS 39 ”de allmänna principerna om lånevärdering” och ”Sound Practices for Loan Accounting and Disclosure” från Baselkommittén. Innebörden samt

³¹ Carlsson B. & Nyblom H, 2000

³² SNN 2007 s.55-56

³³ Carlsson B. & Nyblom H, 2000

³⁴ SNN 2007 s.52

värderingar utav osäkra lånefordringar har ändrats med införandet av de nya regelverken (IAS & Basel II).³⁵ Definition på osäkra fordringar

*”En osäker lånefordran är en fordran där betalningarna sannolikt inte kommer att fullföljas enligt kontraktsvillkoren. En lånefordran skall inte anses som osäker om det finns säkerhet för den som med betryggande marginal täcker både kapitalbeloppet och räntorna, inklusive ersättning för eventuella förseningar”.*³⁶

Fordringar skall granskas och värderas i samband med bankernas finansiella rapporter för att se om kreditkvalitén har förändrats. Detta hjälper bankerna att avgöra osäkra fordringar i ett tidigare skede.³⁷

3.2.2 Värdering av osäkra lånefordringar

Osäkra lånefordringar skall värderas till det bedömda återvinningsvärdet enligt FI föreskrifter. Det finns flera värderingsmodeller som kan användas vid återvinningsvärderingen men den vanligaste är uträkning av *det sammanlagda värdet av förväntade framtida kassaflöden som är diskonterade med lånefordrans ursprungliga effektivränta.*³⁸

En osäker fordran konstateras som kreditförlust när det fastställs att lånetagaren inte kommer betala, på grund av konkursförklaring eller likadant

3.3 Nyckeltal

Nyckeltalen är en uträkningsmetod som underlättar analyseringen av företagets ställning på ett uttömmande sätt. Ett samband kan uppstå då nyckeltalen sammanställs med varandra, och på så sätt uppnås en utförlig bild av företaget som helhet.³⁹ Nyckeltal är en enkel metod som underlättar att identifiera, beskriva och analysera ett företags ekonomiska ställning.⁴⁰

3.3.1 Kreditförlustnivå

Kreditförluster uppstår då pengar som bankerna utlånat befaras inte bli återbetalda. Kreditförlustnivån är ett mått som talar om hur det går för bankerna vad gäller återbetalningen av utlåningen. Uträkningen utav kreditförlustnivån fås fram genom att dividera kreditförlusten med bankens totala utlåning. Det är

³⁵ Finansinspektionen

³⁶ Ibid

³⁷ Ibid

³⁸ Ibid

³⁹ BAS nyckeltal, 2006

⁴⁰ Ibid

ett nyckeltal som används för uträkning av bankernas kreditkvalité. Det är svårt att förutspå kreditförluster dock på lång sikt bör kreditförlusterna ej överstiga 1 %.⁴¹

Kreditförlustnivå =	$\frac{\text{Kreditförluster}}{\text{Total utlåning}}$
---------------------	--

3.3.2 Andel osäkra fordringar

En osäker fordran är *en fordran där betalningarna sannolikt inte kommer att fullföljas enligt kontraktsvillkoren*. Det belopp som tros inte blir återbetalt och det inte finns säkerhet att täcka upp den med räknas som osäker. Nyckeltalet varnar banker om hur stora förluster som kan infalla och därmed kan banker göra strategiplaner för att förhindra förluster men också se vad som händer om de inträffar. Andel osäkra fordringar bör ej överstiga 1 %.⁴²

Andel osäkra fordringar =	$\frac{\text{Osäkra fordringar}}{\text{Total utlåning}}$
---------------------------	--

3.3.3 Kapitaltäckningsgraden

Kapitaltäckningsgrad är en metod för att mäta hur stor buffert bankerna ska ha i minimum för att säkerställa sin verksamhet gentemot oväntade händelser. Det är ett nyckeltal som beräknar hur stabila bankerna är, ett soliditetsmått. Denna reglering har uppkommit via Basel som har ett regelverk kring bankväsendet och behandlas mer ingående i nästa avsnitt.⁴³ Kapitalbasen består till hälften av det egna kapitalet och till hälften av förlagslån. När bankerna drabbas utav förluster och därmed lägre resultat slår det mot kapitalbasen och därmed förändras storleken på kapitaltäckningsgraden. Kreditförluster slår mot kapitalbasen antingen genom att banken tyngas skriva ner sina tillgångar eller använda det egna kapitalet för att täcka förlusterna.

Kapitaltäckningsgraden =	$\frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Kreditrisk} + \text{Operativ risk} + \text{Marknadsrisk}}$
--------------------------	--

⁴¹ Ibid

⁴² Bas nyckeltal, 2006

⁴³ Ibid

3.4 Basel II

Det nya regelverket för bankverksamhet, Basel II, har utformats enligt Baselkommitténs - överenskommelse och två EG-direktiv. Basel II är en komplettering till Basel I och omfattar tre olika aspekter, som inom Basel benämns som *Pelare*. Inom de tre olika pelarna återfinns regler och föreskrifter om hur bankernas verksamhet ska regleras. Det första och den mest viktiga och omfattande pelaren behandlar reglerna kring kapitaltäckning. De andra två behandlar hur tillsyn över risktagningen samt tillsyn över bankerna skall ske.

3.4.1 Kapitaltäckning och beräkning av kapitalkrav enligt Basel II – Pelare I

Regleringen av kapitaltäckningsgraden sker utifrån lagen om kapitaltäckning samt föreskrifter från FI som baseras på Basel II. Då bankernas verksamheter kan skiljas mycket emellan bankerna har reglerna utformas så att beroende på storleken, tjänstutbudet och ställningen kan banken välja bland olika uträkningsmetoder som bäst passar banken.⁴⁴ Idag är kapitalkraven lagd på 8 % utav bankernas riskfyllda utlåning. Bankerna ska beräkna den kapitalet utifrån de risker de tar. Riskerna som bankerna opererar med har delas in i tre kategorier utav risk: *kreditrisk*, *operativ risk* och *marknadsrisk*.⁴⁵

3.4.1.1 Kreditrisk

Kreditrisk är information om hur stora förluster bankerna har då låntagare helt eller delvis inte kan betala tillbaka sina lån.⁴⁶ En stor del utav riskexponeringen utgörs av kreditrisk. Idag har man utvecklat två olika mätmetoder för att beräkna exponeringen.

3.4.1.1.1 Schablonmetoden

Enligt schablonmetoden finns det olika kapitalkrav utifrån vem eller vilka som är låntagare.

Kapitalkravet är på 8 % av själva utlåningen, vilket utgör som hela 100 % av det.

Det vill säga 0 % (t ex av kapitalkravet på 8 %) för statsobligationer för kort sikt, 20 % OECD bankerna, 50 % för bolån samt 100 % för kommersiella lån.⁴⁷

3.4.1.1.2 Internmetoden (intern rating)

I denna metod bestämmer banken själv riskvikten för sina utsättanden, då banken uppfyller de krav som har ställts för dom och har blivit godkänd av tillsynsmyndigheten FI.

⁴⁴ Finansinspektionen 2007

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Ibid

Den 8 % kapitalkraven förändras inte här igen för utom att kunna avgöra riskvikten så måste banken ta fram vissa siffror på omständigheter som kan påverka kreditrisken. Dessa mäts i tre olika utsträckningar.⁴⁸ Dessa tre är: PD (probability of default) beräknar sannolikheten för kreditförluster under ett år, LGD (loss given default) beräknar bankernas andel förluster utav den totala krediten samt EAD (exposure at default) där storleken av den totala exponeringen av kreditförlusterna räknas ut. Alltså räknar man ut den förväntade förlusten som $PD * LGD * EAD$.⁴⁹

3.4.1.2 Operativ risk

Operativ risk inträffar då det uppstår felaktigheter, misstag, brott eller olyckor som kan påverka bankernas verksamhet, vilket kan därmed leda till direkta eller indirekta förluster. Operativ risk kan räknas ut på tre olika sätt: första är *basmetoden* som kräver kapitalkrav på 15 %. En mer utvecklad metod är *schablonmetoden* och den mer avancerade *Intern riskmättningsmetod* (AMA-metoden) i denna metod lika så som intern metoden för kreditrisker använder bankerna egna historiker och data.⁵⁰

3.4.1.3 Marknadsrisk

Marknadsrisk uppstår när det sker ändringar på marknaden i form av prisförändring för de finansiella instrumenten. Här skall bankerna räkna ut kapitalkraven för ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker samt råvarurisker. Uträkningen sker i två olika dimensioner; standardiserade metoder eller interna metoder.⁵¹

3.4.2 Risktillsyn enligt Basel II – Pelare II

Den andra pelaren ger tillsynsmyndigheterna mycket bättre tillsyn och kontroll över bankerna enligt Basel II. Alltså regler om hur det skall ske ett samspel mellan tillsynsmyndigheter och banker. Det ger också ett ramverk för att hantera alla de övriga risker som en bank kan ställas inför, såsom systemrisk, pension risk, koncentrationsrisken, strategisk risk, likviditetsrisk och rättsliga risker som enligt kombinerar under rubriken kvarstående risk. Det ger bankerna en makt att se över sina system för riskhantering.

3.4.3 Genomlysning enligt Basel II – Pelare III

Den tredje pelaren ökar upplysningar som banken måste göra. Syftet är att låta marknaden få en bättre bild av den totala risken och ställningen i banken som gör det möjligt för motparter att avgöra bankens pris och handlägga korrekt.

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Ibid

⁵¹ Ibid

3.5 Risk och kritik mot riskberäkning

Risk kan ses som en *volatilitet*, det vill säga prISRörlighet hos aktier och andra finansiella tillgångar.⁵² Vidare kan finansiella risker bli indelade i *affärsrisker* och *finansiella risker*. Den risk som uppkommer på grund av skuldsättningen är företagets finansiella risk.⁵³ Alla andra risker går under kategorin affärsrisk. Enligt kapitaltäckningsregler delas risken; som tidigare nämnts i kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk. Många forskare anser att riskmätningarna för Basel II inte är tillräckligt tillförlitliga på grund av att de enbart utgörs av statistiska data. Nackdelen med dessa riskmätningarna är att det är svårt att mäta hur tillförlitliga de är.

Professor Elton G. McGoun har kritiserat riskmätningarna som har införts tillsammans med Basel II, han menar att beräkningar bygger på relativ frekvenssannolikhet som används mycket inom ekonomi, finansiering och redovisning. Den relativa frekvenssannolikheten betyder att man får den relativa frekvensen genom att man upprepar försöken flera gånger. Professor McGoun ansåg att dessa metoder ej var lämpliga för riskmätning.⁵⁴

Enligt professor McGoun delar man upp sannolikhetsteorierna i fyra delar; klassisk sannolikhet, logisk sannolikhet, subjektiv sannolikhet och relativ sannolikhet. Därmed har dessa också tre typer av nackdelar; *referensklass problem*, *de stora talens lag* samt *uppskattningsproblemet*.

Referensklass problem; den relativa frekvenssannolikheten mäts via det som hänt tidigare och nackdelen är att det är svårt att avgöra vilken eller vilka historiska data man kommer att använda för riskmätningen, samt hur tillförlitlig är de historiska data? Då omständigheterna ändras och nya lägen uppstår kan man fråga sig hur användbara de historiska data kommer att vara.

De stora talens lag är den att medelvärdet skall öka i takt med det förväntade värdet vilket i sin tur reducerar risken på lång sikt. Därmed blir det meningslöst att använda sig av denna metod.

Uppskattningsproblemet kan vara att olika människor kan få olika resultat oavsett om samma information utnyttjas eftersom de utgår från egna tankar, detta ökar i sin tur risken för denna riskmätning.⁵⁵

En annan kritik mot riskmodellerna är från Jon Danielsson (Department of Accounting and Finance London School of Economics), hans teori är att marknaden skall beskrivas som en oberoende matematisk process. Han menar att marknaden består av marknadsaktörer som agerar på olika sätt och

⁵² Wikipedia, volatilitet,

⁵³ Hansson et al, 2003

⁵⁴ McGoun 1995

⁵⁵ Ibid

att ingen enskild aktör kan påverka marknaden. Under kristider handlar marknadsaktörerna på samma sätt vilket gör att riskmodellerna inte är till stor hjälp under kristider.⁵⁶

Det Danielsson ville komma fram till var att det är svårt att utforma en perfekt modell då regleringen begränsar bankernas handlingar och likartad handling för bankerna under kristider kan inget mer än att stödja krissituationen.⁵⁷

3.6 Tidigare forskning inom området

Två studier inom ämnet har påträffats, den ena från 2005 gjord av Herring och den andra 2 år senare utförd av Wahlström. Studierna omfattar intervjuer med chefer på banker angående fördelar och nackdelar med Basel II. Båda studie visade ungefär samma resultat och generellt hade regelverket ett starkt stöd av de intervjuade, dock fanns det ett antal faktorer som ansågs påverka bankerna negativt. Det som ansågs vara bristen med regelverket, enligt Herrings studie, är regelverkets komplexitet. Vilket kan leda till att de som är specialiserade på riskmätning och övriga medarbetare inte förstår varandra och därmed blir tolkningen och tillämpningen av den svår.⁵⁸

Wahlström riktar ytterligare kritik mot regelverkets otydlighet. Regelverkets otydlighet skapar problem när olika banker och länder skall tolka den. Om tolkningen mellan banker och länder skiljer sig mycket åt kan det missgynna konkurrensen de emellan.⁵⁹

Vidare påvisade båda studier svårigheten för de små bankerna som inte har samma resurser och därmed inte kan utvecklas i samma takt som de större bankerna. Samtidigt som frågan finns om de olika riskmätningmodellerna verkligen överensstämmer med verkligheten.

Wahlström har i sin studie kunnat identifiera flera positiva åsikter angående övergången från Basel I till Basel II. En bättring av investeringsmiljö ansågs vara den största förbättringen. Regelverket gynnar det egna kapitalet då kapitalbasen kan sänkas och därmed kan mer kapital frigöras till investeringar som skall resultera i större vinster. Många av de intervjuade var positiva till möjligheten för banker att utforma sina egna modeller och på så sätt komma närmare den faktiska risken. Användning av egna modeller och egen insamlade data ansågs ge en bättre kontroll utav bankerna och deras risktagning.

⁵⁶ Danielsson, 2002

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Herring, 2005

⁵⁹ Wahlström, 2007

4. Empiri

Empiri bygger på vetenskapliga undersökningar av verkligheten.⁶⁰ I detta kapitel framförs de frågor och svar som framkommit ur undersökningen. I första delen redovisas sammanställningen av årsredovisningar och i andra delen redovisas sammanställningen av intervjuerna.

4.1 Sammanställning av årsredovisningar

I följande avsnitt presenteras en sammanställning av information som är tagna från bankernas årsredovisningar. Presentationen börjas med en redovisning av *årsresultat* (efter skatt) för en överblick över bankernas ekonomiska ställning och storlek. Vidare kommer tre nyckeltalsposter som är relevanta för kapitaltäckning att granskas. Dessa nyckeltalsposter är; *kreditförlustnivå*, *kapitaltäckningsgraden* samt *andel osäkra fordringar*.

4.1.1 Årsresultat

Årsresultat (efter skatt) i mkr	Basel II			Basel I	
	Q1 2009	2008	2007	2006	2005
Swedbank	-3 344	10 939	12 136	13 160	4 867
Handelsbanken	2 754	12 131	15 508	13128	11 354
Nordea	627	2 672	3 130	3153	2 269
SEB	1 021	10 050	13 642	12623	8 421
HQ Bank	saknas	246	290	250	94
Ikanobanken	saknas	158	115	117	292
ICA Banken	saknas	84	59	9	-59

Tabell 1: Årsresultat

Fram till 2008 visar samtliga banker ett positivt resultat. Under år 2007 visar fyra utav sju banker ett lägre resultat än år 2006. Alla de fyra stora bankerna samt en liten visar en försämring under 2008 medan två utav de mindre bankerna visar en förbättring i sitt resultat. Under första kvartalet för år 2009

⁶⁰ Wikipedia, Empiri 2009-05-23

är Swedbank den första banken utav dem sju att visa en förlust. Den negativa trenden återspeglar den finansiella krisen på marknaden.

Swedbank skriver i sin kvartalsrapport för 2009; ”den globala ekonomiska krisen har medfört kraftigt försämrad återbetalningsförmåga för kunderna på många utav Swedbanks marknader. Mest påtaglig har försämring varit i de baltiska länderna och Ukraina. Kvartalets resultat påverkades även av att Swedbank tog en engångskostnad för återbetalning av fondförvaltningsarvodet på 346 mkr netto. Samt de stora nedskrivningar pga. kreditförluster, främst i Baltikum”.⁶¹

Värt att notera är att Swedbank i december 2008 genomförde en nyemission på totalt 12,5 mdkr för att stärka bankens kapitalbas. Och på sätt undvek problem med det egna kapitalet i banken. Även Nordea gjorde en nyemission på ca 3 mdkr för att öka koncernens kapitalbas. Nordea skriver också att den ekonomiska nedgången har tydligt inverkat på kreditförlusterna och därmed resultatet.⁶²

Till skillnad från bankerna ovan skriver ICA Banken i sin årsredovisning för 2008; ”den kris i finansbranschen som drabbat många finansiella företag har under året inte påverkat banken negativt. Vi har haft god kundtillströmning och lägre kreditförluster under året”.⁶³

4.1.2 Kreditförlustnivå

Kreditförlustnivå %	Basel II			Basel I	
	Q1 2009	2008	2007	2006	2005
Swedbank	2,16	0,28	0,07	-0,02	0,04
Handelsbanken	0,23	0,11	0,00	-0,01	-0,03
Nordea	saknas	saknas	saknas	saknas	saknas
SEB	0,70	0,30	0,11	0,08	0,11
HQ Bank	saknas	saknas	saknas	saknas	saknas
Ikanobanken	saknas	1,36	1,28	1,10	1,06
ICA Banken	saknas	0,96	1,31	1,49	1,90

Tabell 2: Kreditförlustnivå

När kreditförluster ökar minskar resultaten. Tabellen visar en ökning utav kreditförluster för samtliga banker. Värst drabbad är Swedbank, medan SEB har de lägsta kreditförlusterna. Det intressanta är att de mindre bankerna har relativt höga kreditförluster i jämförelse med de större, bortsett från Q1 för

⁶¹ Swedbank, Q1 2009

⁶² Swedbank & Nordea, Årsredovisning 2008

⁶³ ICA Banken, Årsredovisning 2008

Swedbank. Kreditförluster slår direkt på resultatet och tabellen visar att kreditförlustnivån har ökat under åren. Kreditförlusterna följer resultatutvecklingens kurva, en ökning från 2007 för kreditförluster.

Enligt nyckeltalsmättet skall kreditförlusterna helst inte överstiga 1 %. Tre utav fem banker har en högre kreditförlustnivå som överstiger 1 %. Resterande håller sig under den givna gränsen men två är fortfarande nära den gränsen.

4.1.3 Kapitaltäckningsgraden

Kapitaltäckningsgraden %		Basel II			Basel I	
		Q1 2009	2008	2007	2006	2005
Swedbank	IRK-m	15,00	15,20	12,70	9,80	9,70
Handelsbanken	IRK-m	16,40	16,00	16,90	9,50	11,6
Nordea	IRK-m	10,30	9,50	9,10	9,80	9,20
SEB	IRK-m	13,20	10,62	11,04	11,47	10,83
HQ Bank	Schablonm.	saknas	15,00	21,00	29,00	42,00
Ikanobanken	Schablonm.	saknas	11,10	11,40	11,70	18,60
ICA Banken	Schablonm.	saknas	10,47	10,90	11,27	10,52

Tabell 3: Kapitaltäckningsgraden

Värt att notera är att alla banker har högre kapitaltäckningsgrad än den lagstadgade på 8 %. Vid en jämförelse före och efter införandet av nya kapitaltäckningsregler (2007) finns ett mönster där de större bankerna har ökat storlek på kapitaltäckningsgrad medan de mindre bankerna har minskat. Nordea har den lägsta kapitaltäckningsgraden medan Handelsbanken och Swedbank har en aning högre än övriga.

Under studiens genomgång av kapitaltäckningsgraden har det framkommit en definitionsproblematik. De olika bankerna har lite olika definitioner av kapitaltäckning vilket ger att tolkningen och modellutformningen skiljer sig drastiskt. Den interna metoden är den viktigaste beståndsdel i Handelsbankens modell för att beräkna kapitaltäckning enligt Basel II-regelverket ”Metoden är dynamisk, det vill säga den omprövas om det finns tecken på att motpartens återbetalningsförmåga har ändrats. I huvudsak görs klassificeringen utav den som är ansvarig för att bevilja en kredit”⁶⁴. Swedbank använder sig av interna metoden vid uträkning av kapitaltäckningsgraden. Koncernen har utvecklat två olika metoder, ”Scenariomodellen och Building block. Building block är en statistisk modell med en utvärderingshorisont på ett år, medan scenariomodellen är en dynamisk modell med en

⁶⁴ Handelsbanken, Årsredovisning 2008

flerårig utvärderingshorisont”⁶⁵. Modellerna bygger på koncernens egna uppfattningar och bedömningar av kapitalkravet med Baselregelverks riktlinjer och FI:s godkännande. Nordea och SEB har implementerat IRK metoden, men schablonmetoden fortfarande används i mindre områden. De övriga tre små bankerna, Ikanobanken, HQ banken och ICA tillämpar schablonmetoden för kreditrisker och basmetoden för operativa risker i enlighet med kapitaltäckningsreglerna enligt Basel II. Dock framgår det inte riktigt hur de räknar ut kapitaltäckningsgraden vilket försvårar jämförelse mellan bankerna.

4.1.4 Andel osäkra fordringar

Andel osäkra fordringar %	Basel II			Basel I	
	Q1 2009	2008	2007	2006	2005
Swedbank	0,98	0,52	0,13	0,07	0,12
Handelsbanken	0,24	0,17	0,05	0,07	0,12
Nordea	0,68	0,50	0,30	saknas	saknas
SEB	0,49	0,35	0,18	0,22	0,22
HQ Bank	saknas	0,14	0,11	0,21	0,24
Ikanobanken	saknas	1,05	1,09	0,84	0,46
ICA Banken	saknas	0,50	0,51	0,57	0,83

Tabell 4: Andel osäkra fordringar

För att kunna få en bild om hur det kan gå för bankerna kan man titta på den andel som bankerna har redovisat som osäkra fordringar. Tabellen ovanför visar att andelen osäkra fordringar ökar. Ökningen är störst för de större bankerna. Dock har de mindre bankerna en mindre ökning. Siffrorna från första kvartalet visar en fortsättning på den negativa trenden och det tyder på en fortsatt negativ trend under åren. Om osäkra fordringar resulterar i kreditförluster kommer det påverka resultatet. Subprimekrisens effekter på de svenska bankerna är inte helt enkelt att isolera från andra problemområden men det som framkommit är att Handelsbanken och SEB har riskfyllda subprime exponeringar som uppgår till 800 miljoner respektive 1,8 miljarder kronor. Huruvida dessa har bedöms som osäkra fordringar och till vilken del är svårt att avläsa från årsredovisningar.

4.2 Sammanställning av intervjuerna

⁶⁵ Swedbank, Årsredovisning 2008

För att få en uppfattning och en generell bild om hur bankerna förhåller sig till kapitäläckningsregler samt om den förändras utav den pågående krisen har en sammanställning av intervjuerna fastställs.

4.2.1 Vad ansåg ni om de nya kapitäläckningsreglerna (Basel II) när de infördes år 2007 (och varför)?

Alla fyra intervjuade banker ansåg införandet av Basel II som någonting positivt. Dock påpekade de två mindre bankerna att för deras del innebar dem nya reglerna ytterst lite förändring, medan de stora bankerna var mer positiva mot dess införande. För de två stora bankerna innebar de ändrade reglerna att mer kapital kunde frigöras och investeringsförmågan förbättrades.

”I och med att vi är en liten bank som har sin verksamhet inom ett speciellt område insåg vi att vi inte skulle påverkas så mycket att de nya reglerna i förhållande till dem stora bankerna som kan utnyttja regelverkets möjligheter till fullo” (Liten Bank 1)

”Det var bra att få ett nytt regelverk som var bättre än det gamla. Den kändes lite föråldrad och en förbättring var på sin plats. Speciellt utvecklingen av metoderna som mäter risk bättre och förbättra. Vi hade under längre tid arbetat intensivt för att förberett oss för det nya regelverket och var väldigt positivt inställda till det. Vi får möjligheten att själva bedöma riskerna utifrån våra egna modeller och dem historiska data vi samlat på oss. Vi får användning utav våra egna kompetenser och därmed kan sänka kapitälkravet och frigöra egna kapitalet och göra annat för den.” (Stor Bank 2)

Även RB var positivt inställda till det nya regelverket: *”Som medlem i Baselkommittén deltog jag själv i utarbetandet av reglerna och tycker därför att de är bra. De innebär en klar förbättring av de tidigare alltför schabloniserade reglerna. De ger bankerna större frihet att ta och hantera risker, men enbart förutsatt att de har tillräckligt med kapital och andra metoder för att kunna hantera dessa risker” (RB)*

4.2.2 Schablonmetoden eller intern rating metoden? För och nackdelen?

Bankerna var överens om att de stora bankerna hade mer fördel av reglerna då en av största skillnaden mot tidigare regler är att det finns möjligheter för banker att utveckla sina egna riskmättningsmetoder. Bankerna får den möjligheten att använda sig utav sitt eget data, historik och olika tester som påverkar risk enligt deras tycke. Det är den metoden som leder till att man kan sänka risknivån och därmed sänka kapitalbasen. Dock visar det sig att de två stora bankerna har utvecklat sina egna avancerade metoder medan de mindre använder sig av den schablonmetoden som finns och är inte lika avancerad.

”Vi använder interratering metoden för väldigt stor del utav våra låneportföljer och fram till 2010 skall denna metod integreras i alla segment i vår verksamhet. Fördelen som vi ser är att vi får använda vår egen historik, göra bedömningar och följa upp samt skapat en bättre kontrollmiljö – vi har en utvecklad infrastruktur, kan man säga som består av hög kompetens och datastruktur som hjälpmedel för att följa upp risker”. (Stor Bank 2)

De små bankerna förklarade valet av den schablonmetoden som: *”Den är enkel och kräver inte lika mycket resurser som den avancerade. Vi har inte de resurserna och dessutom fungerar schablonmetoder för den typen av verksamhet som vi har. Dessutom sträcker sig vår verksamhet över en relativt liten marknad vilket underlättar riskhantering för vår del”. (Liten Bank 1)*

4.2.3 Hur har er uppfattning gentemot Basel II:s kapitaltäckningsgrad påverkats av finanskrisen?

Respondenterna var i början lite försiktiga med uttalandet och ansåg att den finansiella krisen har försvårat implementeringen av regelverket och snarare senarelagt dennes positiva effekt som den var ämnats att ha. Alla respondenter påpekade också relativt tidigt att det inte är kapitaltäckningsreglerna som orsakat den finansiella krisen utan många andra effekter har inverkat. Dock är alla överens om att den givna situationen på marknaden ger incitament till inhämtning utav ny kunskap som kan leda till förbättring av regelverket.

”Det har inte påverkat vår grunduppfattning så nämnvärt, däremot har omvärlden påverkats väldigt mycket vilket har påverkat oss i sin tur” (Stor Bank 1)

Dock har det under intervjuerna framkommit att alla respondenter hade olika synpunkter på brister kring kapitaltäckningsgraden och riskmätning. Dessa synpunkter tas upp lite längre ner i uppsatsen under de frågor synpunkterna gäller. Vidare ansåg en utav de fyra respondenterna från bankerna att det kommer en ny Basel III- regelverk med en del förändringar kring kapitaltäckningen. RB har samma inställning och menar att *”kapitaltäckningsgraden och framför allt kvaliteten på kapitalet måste ligga högre än vad Basel II föreskriver”*. De övriga tre respondenterna ansåg att det inte nödvändigtvis kommer att komma ett helt nytt regelverk utan att den befintliga kommer att skärpas samt att det kommer att tillkomma tillägg till redan existerande reglerna.

4.2.4 Den 8 procentiga kapiteltäckningsgraden (Låg, hög eller bra som den är)?

Alla fyra respondenterna, förutom RB ansåg att det 8 procentiga kapiteltäckningsgraden är bra som den är. Dock framhävde alla att det finns svårighet med att uppskatta den rimliga gränsen men att den nuvarande lägsta nivån ändå anses vara bra. Medan RB anser att en höjning av den är nödvändig.

På följdfrågan om hur det kommer sig att bankerna har högre kapiteltäckningsnivåer än 8 procent, samt varför de avancerade riskmätningar har misslyckat i sin bedömning utav risker som nu resulterar i de högre kreditförluster, har följande svar framkommit.

Alla fyra banker tycker att dom behöver ligga en bra bit över det krav ifall det uppstår något oväntade händelse skall man inte riskera att komma under det legala kravet, man behöver en marginal till det faktiska kravet.

”I Basel II ökar kapiteltäckningskraven beroende av lågkonjunkturen, den aspekten gör att bankerna skall ha högre buffert jämfört i Basel II än i Basel I. I Basel I låg vår primärkapitalrelation på 6,5% jämfört med kraven för primärkapitalrelationen som låg på 4%, och nu ligger det mellan 9% och 11% vilket ligger över och den totala kapiteltäckningsgraden ligger över 15 vilket är dubbelt så mycket än det legala gränsen.” (Stor Bank 2)

Det övriga bankerna hade likadana resonemang och menade också att de stora bankerna är tvungna att ha högre kapiteltäckningsgrad än dem små.

”De stora banker har stora låneportföljer och större verksamhet över hela världen vilket ökar risker. Som mindre bank har vi begränsad marknad vilket gör att vi inte behöver ha lika stora marginaler som de stora bankerna”. (Liten Bank 1)

Ett exempel togs med den Baltiska marknaden där SEB och Swedbank har stor del utav sina utlåningar vilket ger att man måste ha högre marginaler för utvecklingen där kan ha stora konsekvenser på bankernas finanser.

4.2.5 Hur tror ni utvecklingen kommer att se ut vad gäller kapiteltäckningsregler?

RB:s resonemang bygger på en höjning, åtminstone att en gräns som är över de befintliga lagstadgade kraven då FI skall kunna ingripa att förhindra eventuella problem.

”Huvudprinciperna behålls men ett stort antal ändringar kommer att genomföras. Det blir också någon slags kompletterande regel som förhindrar att banker kan arbeta med för lågt kapital i goda tider. Det

borde finnas en gräns över minimikravet, där myndigheterna (FI) kan gå in och kräva åtgärder från banken om gränsen underskrids. På så sätt kan man tidigare ingripa mot problem i en bank". (RB)

De stora bankerna tror att marknaden, investerare, aktieägare kommer kräva högre kapitalgrad. Dessa tider av oro skapar funderingar om hur det egentligen ligger till i bankernas finanser. Hur stora risktagande har gjorts och hur dem kan slå mot bankernas resultat.

"Banker behöver den kapitalgraden som marknaden kräver. Investerare som kommer med sina pengar till oss och de som köper aktier kommer att bilda sina egna uppfattningar om hur mycket kapital vi behöver för att de skall känna sig trygga med sina val. Och vi tror att de kommer att kräva högre kapitaltäckningskrav jämfört med dem som finns i Basel II. Utvecklingen på marknaden kommer att styra nivåkraven, om ett tag när marknaden är i balans kommer de kraven gå ner. (Stor Bank 2)

Alla banker har varit inne på att betydelsen av myndigheternas, främst då FI:s, betydelse kommer att öka den närmaste tiden. *"Regelverket förändras nog inte men tillämpningen kommer nog att bli striktare än tidigare. Maktbalans mellan tillsyn och banker". (Liten Bank 2)*

"Att hålla på och ändra regelverket är både resurskrävande och tidskrävande, därför är det nästan viktigare att se till att det regelverk som redan finns efterföljs. Sverige och Norden, för den delen har varit jätte duktiga den senaste tiden på tillsyn över den finansiella marknaden. Fi:s roll har under de senaste åren ökat och det kommer den även att göra i fortsättningen." (Stor Bank 1)

Det intressanta är att båda de små bankerna ansåg att fokuset kommer att ligga på de olika mätningsmetoderna, speciellt dem avancerade där en större kontroll och riktlinjer behöver införas. Alla fyra banker var överens om att det blir allt viktigare att övervakningen blir likartad över hela världen. Och att där det stora arbetet ligger. Den globala marknaden gör att man måste kunna lita på de finansiella rapporter och den redovisning som lämnas ut. För att kunna göra det krävs en stark och respekterad tillsyn över bankverksamhet.

"I Sverige har vi en hård kontrollerad finansiell marknad jämfört med många andra delar utav världen, men det räcker inte att vi har det. För oss vars verksamhet sträcker sig över många olika länder och olika marknader blir tillsynen över bankernas affärer ett måste för att vi skall kunna förlita oss på de siffror det finns i balansheten." (Stor Bank 1)

”Olika länder har kommit olika långt i utvecklingen och lagar och regler skiljer sig mycket mellan olika marknader. Basel II gör det inte lättare då reglerna är invecklade och ger möjligheter till egna tolkningar och bedömningar vilket gör det svårare att överblicka helheten. Ja, menar en sak som att översätta reglerna från den ena språket till den andra kan skapa stora tolkningsproblem.”

(Stor Bank 2)

4.2.6 Anser du att kapitaltäckningsgraden främjar samhällsnyttan/stabiliteten i ekonomin?

Här har alla respondenter samma åsikt som RB.

”Vi är restriktiva. Svårare framtidsutsikter för kreditrisker, det blir svårare för företag att överleva vid lågkonjunktur. Exempelvis har biltillverknings företagen påverkats kraftigt vilket gör det svårare betalningsförmåga och har påverkat deras upplåning av pengar. Nu har det blivit svårare att få lån, vilket återspeglar sig i hela samhällsekonomin där jobb försvinner från dessa branscher. Vilket i sin tur påverkar bankerna, så för allas trygghet skall kapitalkraven vara sådant att den kan skapa stabilitet på marknaden och undvika hårdsmällor som vi upplever idag”. (Stor Bank 1)

”Ja, i en bank med lågt kapital kan ägarna frestas att ta överdrivna risker. Dessutom: Om en bank med lågt kapital går i konkurs blir kostnaderna för staten och andra motparter att rädda banken större än för en bank med högt kapital”. (Liten Bank 1)

4.2.7 Åt vilket håll kommer finansmarknaden att utvecklas i framtiden tror ni? (Stora dominerande banker eller många små)

Bankerna hade i denna fråga lite delad mening. De små menade att de har fördelar då de är nischade inom ett speciellt område, och efter att människorna har sett hur det kan gå med de stora bankerna, kan det kännas tryggare med mindre banker. Små banker har små marknader, speciellt de svenska som har klarat sig relativt bra i dessa tider kommer dem små bankerna att dra nytta av det.

En större bank menade dock att en del små banker kommer att försvinna från marknaden vilket kommer att ge utrymme till större banker att skaffa sig ännu större marknadsandelar. Den andra stora banken var i samma resonemang som de små bankerna.

”Strukturen för bankmarknaden kommer inte ändras så mycket och jag tror inte att Basel II är tänkt att fungera som någon stordriftsfördel för stora banker. Det kommer alltid att finnas nischaktörer som har sina speciella marknader som de har inriktas på och som de är väldigt bra på. De har skaffat kunskapen och har lärt hur de skall hantera riskerna på den marknaden”. Så, jag ser inte förändringen inom den

närmaste framtiden i alla fall och det är svårt att uttala sig hur det kommer att se ut längre fram i framtiden". (Stor Bank 1)

RB anser dock att utvecklingen kommer att ske åt båda hållen. Men att de mellanstora bankerna får det svårast att klara sig och det är dessa som kommer påverkas mest.

"Små bankerna är oftast nischade och har sin givna kundkrets. Stora banker har den fördelen att vara marknadsledande vilket lämnar de mellan stora bankerna i en knepig situation där de måste konkurrera med större banker som har avancerade modeller och med små banker som har trogna kunder." (RB)

4.2.8 Går det överhuvudtaget att mäta risken på dagens globala marknad på ett tillförlitligt sätt?
En utav de stora bankerna ansåg att det går att mäta risker på ett tillförlitligt sätt och ansåg utvecklingen av de avancerade metoderna som någonting som de måste jobba med. De övriga var mer tveksamma och menade att man aldrig kan vara helt säker speciellt med så stor marknad, eftersom störningar kan komma från många olika håll som påverkar marknadsutvecklingen och i sin tur bankverksamheten.

Istället påpekades vikten utav övervakningen av risktagandet och att öka medvetenhet bland annat företag om de risker som de tar som i sin tur speglar de risker bankerna tar. De små bankerna var lite kritiska mot större banker och riskerna de tar. Problematiken anser dem vara trovärdigheten av de olika modellerna som bankerna själva kan göra. Jämförbarheten försvinner då det ges möjlighet till subjektiva bedömningar. Vidare kan det finnas svårigheter när dessa modeller skall bedömas av FI. Vilka som utför bedömningen både i bankerna och på FI har avgörande betydelse. Därför måste kompetensen ligga på topp hela tiden.

5. Analys

I detta avsnitt analyseras de svar som presenterades i tidigare avsnitt och kopplas till relevanta teorier.

Kreditförluster slår mot det egna kapitalet. Om det egna kapitalet blir alltför lågt finns risken att banken hamnar under det tillåtna minimum kravet på kapitalbasen, dvs. en kapitaltäckningsgrad under 8 %. Utifrån empirin framkom att majoriteten utav bankerna har haft en relativt hög kapitaltäckningsgrad och att de har behållit den under dem senaste två åren. Att kapitaltäckningsgraden inte sjönk berodde i stor sett på att bankerna tillförde nytt kapital, nyemissionen var det vanligaste sättet att göra detta. Kapitaltäckningsgraden är en mått som utåt ses som en trygghet, vilket skulle skapa en större oro på marknaden om det visar sig att det höll på att sjunka. Därför kan bankernas agerande, ur ett stabiliserings perspektiv, ses som ett smart drag där de lugnar allmänheten genom att fortfarande visa att det har tillräckligt med kapital. Men frågan är vad händer nu om krisen fördjupas, om kreditförlusterna ökar och om läget i Baltikum försämras. Går det att rädda bankerna då också? Hur många nyemissioner kan bankerna göra och hur kan de skaffa sig kapital för berättigande av sin existens. Just nu ligger Swedbank och SEB risigast till genom att ha tillgångar i de krisdrabbade baltiska länderna. Kommer staten även i Sverige tvingas gå in och rädda bankerna med nytt kapitaltillskott? Hur kommer det att påverka vanliga människor om bankerna hamnar i finansiella problem?

Baselkommittén har ansett att 8 % i kapitalbas är ur den stabilitetspunkten den accepterade lägsta nivån, samt att de uträkningsmodellerna skall minimera och bättre kartlägga riskerna. Trots denna säkerhetsåtgärd har den finansiella marknaden drabbas utav hårda smällar den senaste tiden. Dock, tycks problemet inte ligga i nivån på kapitaltäckningsgraden, det är nämligen så att de flesta banker har en kapitaltäckningsgrad långt över den tillåtna. Exempelvis har hälften utav de stora bankerna nästan dubbelt så mycket i kapitalbas än vad som behövs. Man kan fråga sig varför gränsen har satts så lågt om det är så att verkligheten ser annorlunda ut och att även den höga kapitaltäckningsgraden inte är tillräckligt för att rädda bankerna?

Bankerna var tvungna att trots den bufferten göra nya emissioner. Ena förklaringen till att bankerna har högre kapitaltäckningsgrad är att bankerna måste hålla en marginal till den lägsta tillåtna nivå. Som de förklarades vid intervjuerna kan inte bankerna ligga precis på det tillåtna nivå för att man aldrig kan veta vad som väntar imorgon och att en dålig affär kan göra att man hamnar under den tillåtna gräns vilket gör att det riskerar bankernas existens. Men att marginalen ligger så pass mycket över, i vissa fall dubbelt kan det också förklaras med att de större banker har större utlåningsportföljer och större marknader vilket ställer högre krav på bankerna.

En förändring är synlig före och efter år 2007 och det har sitt samband med det nya regelverkets införande att göra. Anledningen till att det skiljer sig markant före och efter införandet av det nya regelverket var att uträkningen av nyckeltalen ändrades. En annan anledning kan vara att de nya modellerna har vid uträkningen sänkt risken och gjort att nivån på riskfyllda krediter minskade och därmed i jämförelse med den gamla metoden får en högre kapitaltäckningsgrad. Med andra ord dagens 16 % är lika med 10 % för 2006. Vilket ställer frågan om jämförbarheten kan det vara så att en liten banks kapitaltäckningsgrad på 10 % uträknat med schablonmetoden kan jämföras med en större banks 16 %? Dock hade inte författarna möjlighet att studera de olika modellens uträkningar då dessa modeller är svårt att tyda och en högre kompetens inom områden är nödvändigt. Å andra sidan vill inte banker diskutera deras modeller och menar att den ingår i deras interna verksamhet som de vill ha sekretes över.

Vid analysen utav de olika nyckeltalen samt intervjuerna är det viktigt att ta hänsyn till undersökningens tidpunkt, dvs. den pågående bank- och finanskrisen. Krisen pågår fortfarande vilket gör att bedömningen blir svårare och hur krisen kommer att utvecklas och hur det hela kommer att sluta är väldigt svårt att avgöra. Som det framgår börjar de tunga effekterna utav krisen kännas av nu och då undersökningen omfattar hela år 2008 och första kvartalet för år 2009, utifrån empirin är det att förvänta större kreditförluster framöver.

En hög kapitaltäckningsgrad underlättar för bankerna vid oförväntade situationer, detta är ett mått vilket bankerna sätter av, för att gradera sig vid utlåning. Det som avgör utlåningen är själva räntesatsen, det vill säga om bankerna sänker räntan för lån av pengar så ökar efterfrågan och tvärtom. Faktum är den att räntan stiger då det blir brist på kapital i marknaden. Låntagarnas betalningsförmåga tillbaka till bankerna försvårades under den senaste tiden och därmed uppstod det en likviditetsbrist för bankerna. Vid lågkonjunktur behöver allt fler låna pengar på grund av att en ökad prishöjning och lägre inkomst försvårar individens och olika verksamheters ekonomiska ställning. Detta leder däremot att bankerna höjer räntorna och det blir svårare för folket att betala sina skulder tillbaka.

Bankverksamhet är komplext och det finns olika typer utav banker och tjänster. Det föreligger svårigheter att utforma ett regelverk som skall kunna gälla för små lokala banker med specifika tjänster och för stort multinationella banker med sofistikerade tjänster. I det nya regelverket ansågs lösningen vara att ge möjligheten till de större bankerna att använda sig utav mer avancerade uträkningsmodeller medan för dem mindre räcker det med den förenklade modellen dock ligger kapitaltäckningsgraden på samma nivå för små och stora företag. Empirin visar att de större bankerna har högre kapitaltäckning än de små, nästan det dubbla. När bankerna exponerar med större risk och har större marknaden kan det vara förståeligt att dem ska ha högre kapitaltäckning. Men varför har procentsatsen satts på samma nivå för samtliga banker oavsett storleken. Utifrån tolkning av empirin och uttalande från olika bankers representanter kan det utläsas att reglerna borde skiljas åt för små och mindre banker i den meningen att större banker borde ha en högre kapitalbas. Då de är stora på marknaden och deras misstag kan orsaka att många drabbas borde det åtminstone finnas en övre marginal under vilken större banker inte borde få gå under, eller att då bankerna närmar sig den gränsen som RB menade, får FI gå in och extra kontrollera att banken inte hamnar i ekonomiska problem. Den gränsen för större banker bör ligga runt 12-13 % (ungefär medel av den som de har idag) medan de mindre kan ha kvar den på 8 %.

Basel regelverket är utformad så att den skall öka stabiliteten på den finansiella marknaden. Den har som viktig uppgift att se till att implementeringen utav reglerna sker över hela världen och en ökad jämförbarhet bankerna emellan. Detta förutsätter dock att alla banker runt om i världen applicerar och tolkar reglerna på samma sätt. Att jämföra bankerna utifrån kapitaltäckningsgraden är problematiskt i den bemärkelsen att de olika bankerna använder olika metoder för beräkning av den. Speciellt blir det svårt att jämföra banker som använder sig utav interna metoder då bankerna använder sig av egna bedömningar och beräkningsmodeller och därmed skiljer sig från varandra. Kreditförlustnivån å andra sida är lättare att göra jämförelse mellan bankerna och över tiden. Här redovisas de förlusterna som redan har inträffat. Nyckeltalet bygger inte på antagandet utan på fakta. Nyckeltalet osäkra fordringar är också problematisk då det bygger på antagandet om någonting som kan komma att hända.

Denna problematik har även konstateras i den tidigare studien av Wahlström där de svenska bankcheferna var kritiska om huruvida de verkliga riskerna mäts mer precist med de olika beräkningsmodellerna då man tillåter bankerna att göra egna bedömningar⁶⁶. Denna studie påvisar också denna problematik och att den blir allt påtagligare. Det har även diskuteras om en höjning utav

⁶⁶ Wahlström

kapitaltäckningsnivån är nödvändigt. Undersökningen visar att bankerna inte har en sådan inställning till detta utan går åt andra hållet och menar att det som är det största problemet är appliceringen och att de olika metoderna ställer till det. Det blir allt viktigare med övervakning av bankverksamheten. Då marknaden växer och handel över gränser ökar blir förtroende mellan bankerna, som i allt annat, allt viktigare. Det gäller att kunna lita på de siffror som bankerna redovisar. Att de stämmer, och att bankerna visar den verkliga bilden utav den finansiella ställningen dem har. Detta tyder på att Baselregelverket måste kombineras allt mer med redovisningsreglerna och principerna och ett samarbete däremellan blir alltmer eftertraktad. Krav på redovisningens försiktighets, jämförbarhet, relevans, objektivitet och konsekvens blir alltmer efterfrågade.

Vad gäller försiktighetsprinciper finns en angelägenhet att hitta balans mellan de olika metoderna och hur man bedömer deras kvalitet. Nu har bankerna möjligheter att utforma sina egna uträkningsmetoder och därmed ger det möjligheter till subjektiva bedömningar. Vem som utför dessa bedömningar och till vilket syfte kan påverka utgången av uträkningen? Övervikten måste läggas på de organ och myndigheter som granskar bankerna och som skall utvärdera dessa metoder. Ur jämförbarhetsprincipen måste det finnas möjligheter att kunna jämföra de olika metoderna med varandra och kunna lita på att de säger samma sak. Då bankerna måste få godkännas från myndigheter, i Sverige FI, kan man fråga sig om personerna som gör dessa bedömningar utgår alltid ifrån samma värderingsgrunder. Hur objektiva är de? Dessa problem blir ännu mer komplicerade om man skall jämföra en bank i Sverige och en t ex i Ryssland. Globaliseringen gör att man blir beroende utav varandra i allt större utsträckning och förtroende sinsemellan blir en utav de viktigaste instrument för ett lyckat samarbete. Det som hände i USA och med subprimelån visar att dessa problem finns och att det kan skapa stora problem på hela marknaden.

Det här är invecklat problem som inte går att lösa på en dag och frågan är när och om vi någonsin kommer att få en homogen marknad med samma användning och tolkning av regler vilket gör att de problem som finns idag inom bankvärlden inte går enbart att lösa med det. Den här lösningen är mer av en långsiktig karaktär och någonting som Baselkommittén bör jobba mycket inom. Men då situationen är akut och en mer ”temporär”, lösning behövlig för att reparera skadan, kan en höjning av kapitaltäckningskapitalet vara den rätta metoden. Detta resonemang kan också förklara RBs uttalande om att kapitaltäckningsgraden behöver höjas. Detta gör att marknaden/folket får tillbaka förtroende för bankbranschen vilket kan stimulera ekonomin i balans.

Den kritiken som vänds mot riskmätning och riskmättningsmodeller blir mer påtaglig nu när det visas sig att det inte går att med historisk data och statistik förutspå vad som hända skall på marknaden. Att mäta risker är inte så lätt och speciellt med en marknad som omfattar hela världen. Det blir inte lättare att bedöma risker i en annan del i världen om de riskmättningsmetoderna inte ens funkar på hemmamarknaden.

Det är konstaterat att bankerna vill ha så låg kapitaltäckningsgrad som möjligt och att detta styrt deras uttalande. De vill självklart att den inte sänks och därmed hittar andra "orsäker" eller med andra ord riktar kritiken mot andra brister i regelverket. Kritiken och brister som de har är relevanta i sammanhanget men det kan diskuteras hur objektiva de är i den bedömningen vad gäller nivån på kapitaltäckningsgraden. Verkligheten tyder också på att en högre kapitaltäckningsgrad är nödvändigt där alla banker har flera procentenheter högre. Det som var anmärkningsvärt var att alla banker förutom RB svarade med "*Vi tycker, Vi anser*" i bankens namn, det vill säga vad deras bank har för riktlinje. Vilket gjorde deras svar mer formella och kanske inte vad dem egentligen tycker.

6. Slutsats

I detta avsnitt utgår man från det analyserade resultatet och drar generella slutsatser.

Författarna har ämnat studera kapitaltäckningen i svenska banker och undersöka i vilken utsträckning den påverkats utav den pågående finansiella krisen så här långt. Följande fråga ville besvaras

Finns det samband mellan den finansiella krisen och utformningen samt tillämpningen utav reglerna för kapitaltäckningsgraden.

Problemet har valt att belysas utifrån två aspekter

- *Hur ligger de svenska bankerna till utifrån storleken på kapitaltäckning? Kan storleken på kapitaltäckningsgraden härledas till den finansiella krisen?*
- *Vad har bankerna för attityd till regler kring kapitaltäckning?*

Bankernas risk för kreditförluster ökar i samband med ökningen utav osäkra fordringar och därmed sämre resultat. Under den senaste tiden har man sett en ökning utav osäkra fordringar, samt en ökning utav kreditförluster vilket innebär att de osäkra fordringar blev förluster som slog hårt mot resultatet. Bankernas andel av osäkra fordringar växer fortfarande och som marknaden ser ut idag är risken stor att de blir direkta förluster vilket tyder på att bankerna har en tuff period framför sig.

Författarna kan utifrån genomförd undersökning konstatera att de stora svenska bankerna har påverkats mest utav krisen medan de små bankerna har klarat sig relativt bra. Medan resultatet för de större bankerna har rasat drastiskt under senaste åren har en del småbanker visat en resultatförbättring. Resultatnedgången för storbanker beror mest på den globalekonomiska nedgången där bankerna dabbas utav kreditförluster. Swedbank och SEB har tuff tid framför sig då utkomsten i de baltiska länderna kan komma att ha avgörande roll för bankernas framtid. Olika delar utav världen är mer krisutsatta, exempelvis baltiska länder, vilket skapar problem för dem banker som har kunder där. Den svenska marknaden är fortfarande relativt sund vilket gör att småbanker vars marknad utgörs till största delen

utav svenska kunder har inte behövt genomgå lika stora kreditförluster som de stora. När större banker får problem gynnas småbankerna genom kundtillströmning och mer trogna kunder. Samtidigt att många är nischade och att just den verksamhet som de inte bedriver påverkats av den finansiella krisen. Samtliga banker har högre kapitaltäckningsgrad än det lagstadgade 8 %. Kapitaltäckningsgraden har inte sjunkit under krisdrabbade tiden trots att resultatet minskade och kreditförlusterna ökade. Detta för att bankerna har tillfört kapital till bankerna i form av nyemission och därmed undvikit försämringen av kapitalbasen.

Förutom att studera bankernas finansiella situation är syftet med uppsatsen är att undersöka om det förekommer bristande respekt för regelverket kring kapitaltäckning och vad det kan bero på. Vidare ämnar undersökningen kunna identifiera brister och därmed vad utformarna av reglerna kan förbättra.

De tidigare studierna har visat att bankerna var positivt inställda till införande av nya regler för kapitaltäckningsgraden. De menade att den skulle kunna ge den trygghet och stabilitet som eftersträvats. Vidare visade samma studie att de större bankerna skulle använda sig av de avancerade reglerna och därmed kunna sänka kapitaltäckningsgraden och därmed frigöra det egna kapitalet. Nu några år efter, och i samband med den finansiella krisen där förutsättningar har ändrats visar denna undersökning på en lite annorlunda inställning. Dock finns fortfarande förtroende för regelverk i sig men det har framkommit att regelverket har sina brister och att en förändring är nödvändig.

Undersökningen har påvisat att det finns komplikationer när det gäller jämförbarheten mellan banker samtidigt som det framgår att bankerna har starkt behov av den. För att kunna förhindra kriser och kunna ha förtroende bankerna sinsemellan men också mellan allmänheten och bankerna blir jämförbarheten allt viktigare. För att kunna jämföra bankerna behöver man utgå från samma regler och principer. Regelverkets komplexitet och utformning ger bankerna frihet till egna tolkningar och resonemang försvårar jämförbarhet. Nyckeltalsberäkningar är baserade på olika syn och tolkningar av regler. Det som skulle underlätta jämförbarheten är att bankerna på ett tydligt sätt visar den finansiella situationen. Exempelvis nyckeltal som uträknas på samma sätt utan någon som helst möjlighet till egna subjektiva bedömningar och tolkningar. Detta blir ännu viktigare vid uträkning av kapitaltäckningsgraden där en skärpt kontroll och insyn behövs för att bedöma bankernas modeller. I Sverige har FI fått allt större inverkan men detta problem finns kvar i många andra länder. Problemen är inte att bankerna ligger lågt med kapitaltäckningsgraden utan att det är sättet som de kommer fram till som det brister i. De olika modellerna och regeltolkning måste regleras så att det går att jämföra och

bedöma bankerna på ett mer korrekt och tillförlitligt sätt. Därför bör föreskrifter och regler som finns om tillsyn utvecklas och se till att implementeringen och tillämpningen är lika överallt i världen.

Ur bankernas perspektiv ses kapitalbufferten som en alternativkostnad som skall minimeras. Bankerna eftersträvar så låg buffertkapital som möjligt för att kunna frigöra det egna kapitalet och göra lönsamma investeringar. Ur samhällsperspektiv ses den som en säkerhet då den skall kunna täcka upp eventuella risker och ge en ökad stabilitet. Den ständiga omvärldsförändringen, samt den ökande globaliseringen gör att riskerna för banken i olika omfattning också förändras. När banken exponerar med stora risker kan det leda till stora kreditförluster som påverkar den finansiella marknaden och frambringar oro på marknaden. Vilket i sin tur leder till att hela samhällsekonomin drabbas genom att det blir svårare att låna både som privatperson men också bankerna sinsemellan då risken för kreditförluster ökar. Därför blir regleringen av bankbranschen viktigare än någonsin.

Kritiken gentemot riskberäkningsmetoderna från professor McGoun samt Danielsson är berättigad och att det framkommer att det är svårt att mäta risker på ett tillförlitligt sätt. Beräkningen från historisk data och statistik kan förutspå oförväntade händelser på marknaden och därmed kan man ej förlista sig alltför mycke på de.

6.1 Undersökningens fråga besvaras

Det finns ett samband mellan krisen och brister på tillämpningen utav reglerna. Reglernas utformning gör den väldigt komplext och omfattande vilket ger bankerna möjlighet till egen tolkning och tillämpning av reglerna. Detta utsätter bankerna för högre risker än vad de borde ha. Brister i implementeringen och efterföljningen utav reglerna över delar av världen kan leda till krisen utlopp. Dock har undersökningen påvisat att det inte går att finna samband mellan storleken på kapitaltäckningsgraden och den pågående krisen utan att det är mer sättet man räknar ut som det brister i. I Sverige har bankerna flera procent högre kapitaltäckningsgrad än den lagstadgade 8 % men har visat en resultatförsämring under de senaste åren. De mest drabbade bankerna har tillfört kapital till bankerna för att inte kapitalbasen skulle sänkas och därmed kapitaltäckningsgraden. De stora bankerna har drabbats mest då de har större exponeringar världen över medans små banker inte påverkas negativt, snarare tvärtom, där de fått större förtroende från kunder då de agerar på den svenska marknaden som är relativt stund jämfört med andra mer drabbade marknader. Därmed har komplexiteten i regelverket lett till olika tolkningar och tillämpningar utav regler vilket visar på brister vad gäller implementeringen och tillsynen över bankverksamheten. Bankernas attityd till regelverket har i en viss utsträckning påverkats

utav krisen då det enligt dessa har framkommit brister vad gäller hur bankerna räknar ut kapitaltäckningsgraden. En förbättring och hårdare reglering av tillämpning utav regler är någonting som utformarna utav banker regelverket kan ta med sig från den krisen. Samtidigt att se över gränsvån på den lägsta kapitaltäckningsnivå. Det skiljer sig mycket mellan små och stora bankers verksamheter. Större banker opererar med större risker och leder till större skada på marknaden när det uppstår problem och bör även ha högre kapitaltäckningsgrad, åtminstone en högre marginalgräns som skulle signalera FI att gå in granska och se till att det inte leder till större problem.

7. Förslag till vidare forskning

Här tar man upp förslag till en vidare forskning vilket är relaterad till detta ämne och vilket vore intressant att ta reda på.

Denna undersökning har utförts under den pågående krisen vilket gör det svårare att bedöma hur utkomsten utav den kommer att vara och därmed vilka effekterna den kommer att ha på reglerna. Därför skulle det vara intressant att göra om undersökningen vid ett senare tillfälle och se om resultatet har förändrats. Denna studie omfattar endast svenska banker och en undersökning som omfattar banker i andra länder hade kunnat vara intressant.

En annan undersökning där granskning utav Finansinspektionen och hur de går till väga att bedöma bankernas kvalitet enligt regelverket. Att studera hur andra länders motsvarigheter till Finansinspektionen arbetar vore också intressant.

Att följa utvecklingen av utformningen av regelverket och hur den anpassas till den finansiella marknaden kan också studeras.

8. Källa

8.1 Respondenter

1	2009-05-04, X1: Head of Finance, kl. 16.00
2	2009-05-06, X2: Chef för kreditriskkontroll, kl. 13.30
3	2009-05-06, X3: Ansvarig för bankens kapitaltäckningsberäkning, kl. 16.00
4	2009-05-11, X4: Chef för investeringsstrategi, kl. 12.00
5	2009-05-12, RB, kl. 15.00

8.2 Tidskrifter

Dagens Nyheter; 2009-04-22, ”Privata affärer”, 2008

Nordenskiöld (2008) ”Bankernas tunga år”. Dagens Industri 2009-04-22

Perry (2008), “Noyer rebuts ECB critics” Wall street journal Europe 25-27 April, 2008

Lind, H (2005), ”Vad är det egentligen som är ideologiskt?”, *Ekonomisk Debatt*, nr.3, 2009-04-22

8.3 Litteratur

BAS nyckeltal, (2006) Norstedts juridik, 2009-05-10

Christensen, Lars, Engdahl, Nina, Gräas, Carin & Haglund, Lars (2001),
Marknadsundersökning – en handbok, uppl. 2:7, Studentlitteratur, Lund, 2009-03-29

Hansson S., Andren N. & Eriksson T. (2003) *Finansiering.*, Liber Ab, 11:e upplagan, Stockholm, 2009-04-22

Rienecker & Jörgensen (2002), ”Att skriva en uppsats”, Liber, Stockholm, 2009-04-22

Smith, D., 2000, ”Redovisningens språk”, Studentlitteratur, Lund, 2009-04-19

SNN (2007), ”Internationell redovisning – teori och praxis”, Studentlitteratur, Umeå, 2009-04-22

8.4 Publicerade källor

Daniellsson J. (2002) ”The emperor has no clothes: limits to risk modelling”. *J. Bank. Fin.*, vol. 26,

s.1273-1296

Herring, Richard (2005), "Implement Basel II: Is the game worth the candle?" *Financial Markets, Institutions & Instruments*, vol. 14, Nr. 5, s 267-287

McGoun E.G. (1995) "The history of risk measurements". *Critical Perspective Accounting*, vol. 6, s. 511-532

Wahlström G. (2006) "Worrying but accepting new measurements: the case of Swedish bankers and operational risk", *Critical Perspective on Accounting*, vol. 17, s 493-522

Perry (2008) "Noyer rebuts ECB critics" Wall street Journal Europe 25-27 april, 2008

Reckard & Chang (2007) "Countrywide bank works to reassure clients" Los Angeles Times 2007-08-08

8.5 Lagbok

Lagboken, Bokföringslagen (1976:125) & Aktiebolagslagen (1975:1385), 2009-04-10
<http://www.riksdag.se/lagbok>

8.6 Elektroniska källor

Affärsvärlden, dags för Basel III, 2009-04-23,
<http://www.affarsvarlden.se/hem/nyheter/article497425.ece?service=print>

Aktiespararna, 2009-05-23
<http://www.aktiespararna.se/ungaaktiesparare/Nyheter-och-artiklar/Subprime/>

Bankrättsföreningen, 2009-05-22
<http://www.bankrattsforeningen.org.se/kapitaltackning.html>

BBC (2008) *Northern rock to be nationalised* 2009-04-22
<http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/7249575.stm>

Caruana (2008) *Global financial stability report*, International monetary fund 2009-04-22
<http://www.imf.org/external/np/tr/2008/tr080408.htm>

Ekonomi Fakta 2008, Vad är finanskrisen? 2009-04-22
http://www.ekonomifakta.se/sv/Om_Ekonomifakta/Nyheter/Vad-ar-finanskrisen/

Finansinspektionen 2008, Kapitaltäckning, 2009-04-22
http://www.fi.se/Templates/ListPage_____2914.aspx

Finansinspektionen 2008, Kreditrisk, 2009-04-22

http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/10_Kreditrisk/att%20mata_kreditrisk.pdf

Finansinspektionen 2002, Riskmätning och kapitalkrav II, 2009-04-22

http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2002/rapport2002_8.pdf

HQ bank, Delårs rapport, 2009-05-02

http://www.hq.se/upload/PDF/Om%20HQ%20Bank/Rapporter/Q1_2009.pdf

HQ bank, Årsredovisning 2008, fem års rapport, 2009-05-02

Årsredovisning, fem års rapport,

<http://www.hq.se/upload/PDF/Om%20HQ%20Bank/Rapporter/%c3%a5rsredovisning-2008-webb.pdf>

ICA Banken 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

http://www.ica.se/file_archive/bank_pdf/arsredovisning_2008.pdf

Ikano banken 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

http://www.ikanobanken.se/site_files/docs/IkanoBank_Arsredovisning_2008.pdf

Infovoice, (2002), 2009-04-25

<http://www.infovoice.se/fou/bok/10000035.htm>

Kandidatuppsats, handelshögskolan, "Bankkrisens nyckel" Karlsson & Neuman, ht08

http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/19156/1/gupea_2077_19156_1.pdf

Konjunktur institutet 2009, BNP-tillväxt

<http://www.konj.se/lagetisvenskekonomienoversikt/lagetisvenskekonomi/bnptillvaxt.4.165a3c2f6d286f5347fff795.html>

Kännetecken på kvalitativa intervjun, 2009-05-22

www.stat.umu.se/kursweb/vt09/staasoc/?download=OH-samling%20intervju%20vt09.doc

Nordea 2009, Delårsrapport, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/eu/interim/Q1_2009_SE.pdf

Nordea 2008, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20se/Investorrelations/nordea_annual_report_2008_se.pdf

Nordea 2007, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/investorrelations/nordea_annual_report_2007.pdf

Nordea 2006, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/Investorrelations/Nordea_Annual_Report_2006.pdf

Nordea 2005, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/Investorrelations/Nordea_Annual_Report_2005.pdf

SEB 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

<http://ir.myreport.se/show/seb/show.asp?pid=2351022510043>

SEB 2009, Delårsrapport, 2009-05-02

<http://hugin.info/1208/R/1307952/301349.pdf>

Svenska Handelsbanken 2008,

Finansiell information, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

[http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_08_sv_arsoversikt/\\$file/hb08sv_arsover.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_08_sv_arsoversikt/$file/hb08sv_arsover.pdf)

Svenska Handelsbanken 2009, Finansiell information, Delårsrapport, 2009-05-02

[http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_q1_09_sv_rapport/\\$file/hbq109sv_rapport.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_q1_09_sv_rapport/$file/hbq109sv_rapport.pdf)

Sveriges regering, 2009-05-23

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=410&dok_id=GW02Fi26&sourceid=%7B512E41F5-FACC-4733-A2EF-08FBBF90CE65%7D

Sveriges Riksdag, 2009-05-23

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=410&dok_id=GW02Fi26&sourceid=%7B512E41F5-FACC-4733-A2EF-08FBBF90CE65%7D

Swedbank 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

<http://www.swedbank.se/sst/www/inf/out/fil/0,,741551,00.pdf>

Swedbank 2009, Delårsrapport, 2009-05-02

<http://www.swedbank.se/sst/www/inf/out/fil/0,,756853,00.pdf>

Wikipedia: Empiri

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Empiri>

Ikanobanken 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

http://www.ikanobanken.se/site_files/docs/IkanoBank_Arsredovisning_2008.pdf

Infovoice, (2002), 2009-04-25

<http://www.infovoice.se/fou/bok/10000035.htm>

Kandidatuppsats, handelshögskolan, ”Bankkrisens nyckel” Karlsson & Neuman, ht08

http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/19156/1/gupea_2077_19156_1.pdf

Konjunktur institutet 2009, BNP-tillväxt

<http://www.konj.se/lagetisvenskekonomienoversikt/lagetisvenskekonomi/bnptillvaxt.4.165a3c2f6d286f5347fff795.html>

Kännetecken på kvalitativa intervjun, 2009-05-22

www.stat.umu.se/kursweb/vt09/staasoc/?download=OH-samling%20intervju%20vt09.doc

Nordea 2009, Delårsrapport, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/eu/interim/Q1_2009_SE.pdf

Nordea 2008, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20se/Investorrelations/nordea_annual_report_2008_se.pdf

Nordea 2007, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/investorrelations/nordea_annual_report_2007.pdf

Nordea 2006, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/Investorrelations/Nordea_Annual_Report_2006.pdf

Nordea 2005, Årsredovisning, 2009-05-02

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/Investorrelations/Nordea_Annual_Report_2005.pdf

SEB 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

<http://ir.myreport.se/show/seb/show.asp?pid=2351022510043>

SEB 2009, Delårsrapport, 2009-05-02

<http://hugin.info/1208/R/1307952/301349.pdf>

Svenska Handelsbanken 2008,

Finansiell information, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

[http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_08_sv_arsoversikt/\\$file/hb08sv_arsover.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_08_sv_arsoversikt/$file/hb08sv_arsover.pdf)

Svenska Handelsbanken 2009, Finansiell information, Delårsrapport, 2009-05-02

[http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_q1_09_sv_rapport/\\$file/hbq109sv_rapport.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/investor_relations_hb_q1_09_sv_rapport/$file/hbq109sv_rapport.pdf)

Sveriges regering, 2009-05-23

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=410&dok_id=GW02Fi26&sourceid=%7B512E41F5-FACC-4733-A2EF-08FBBF90CE65%7D

Sveriges Riksdag, 2009-05-23

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=410&dok_id=GW02Fi26&sourceid=%7B512E41F5-FACC-4733-A2EF-08FBBF90CE65%7D

Swedbank 2008, Årsredovisning, fem års rapport, 2009-05-02

<http://www.swedbank.se/sst/www/inf/out/fil/0,,741551,00.pdf>

Swedbank 2009, Delårsrapport, 2009-05-02

<http://www.swedbank.se/sst/www/inf/out/fil/0,,756853,00.pdf>

Wikipedia: Empiri

9. Bilaga

Intervju frågor

Var vänliga och motivera utförligt era svar för att undersökningen skall ge så bra resultat som möjligt.

Kapitaltäckning

1. Vad ansåg ni om den nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II) när de infördes år 2007?
2. Hur har er uppfattning gentemot Basel II:s kapitaltäckningsgrad påverkats av finanskrisen? (varför/varför inte)
3. Vad anser ni om den 8 procentiga kapitaltäckningsgraden (Låg, hög eller bra som den är.)?
4. Varför har bankerna så höga kapitaltäckningsgraden trots lag kraven på 8 procent?
5. Anser ni att det bör ske en ändring på storleken av kapitaltäckningsgraden? (Följdfråga varför ligger kapitaltäckningsgraden så på högre nivåer om det inte behöver vara högre än 8)
6. Hur tror ni utvecklingen kommer att se ut vad gäller kapitaltäckningsregler?
7. Anser du att kapitaltäckningsgrad främjar samhällsnyttan/stabiliteten i ekonomin?
8. Anser ni att den är tillräcklig stabil för att klara av en till kris? (Motivera varför/varför inte)
9. Åt vilket håll kommer den finansmarknaden att utvecklas i framtiden tror ni? (Stora dominerande banker eller många små)?
10. Är det något annat ni skulle vilja förändra vad gäller Basel II?

Uträkning av kapitaltäckning

11. Vilken uträkningsmetod använder ni er utav (schablonmetoden eller intern rating metoden)?
12. För och nackdelen med denna metod?
13. Tror ni att det hade varit annorlunda om ni hade använt den andra metoden?
14. Går det överhuvudtaget att mäta risken på dagens globala marknad på ett tillförlitligt sätt?

Övrigt

15. Det som vi inte har tagit med men som ni vill lägga till som kan vara viktigt för vår undersökning?

Respondent:

Namn: (frivilligt)

Position:

Tack på för hand!

Med Vänliga Hälsningar

